

BACHELOROPPGAVE

Middelalder eller egen samtid:

En historiebruksanalyse om kjønnsperspektiver i fantasylitteratur i løpet av de siste sytti årene

The Middle Ages or one's own time:

A public history analysis of gender perspectives in fantasy literature through the last seventy years

Elise Vonen

SA523 Bacheloroppgave i historie

Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap

Veileder: Pål Berg Svenungsen

Innleveringsdato: 15.5.2023

Innhold

Innledning.....	3
Metode.....	4
Om historie og diktning.....	5
Historiebruk.....	5
Medievalisme	7
Ecos ti middelaldere	8
Fantasy	9
En introduksjon av forfatterne.....	11
Historisk oversikt	13
Kvinnesyn.....	15
En problematisering av kvinnesyn – sexismen eller woke?.....	17
Syn på skeive.....	19
Vennskap og homofili – tolkning i etterkant.....	21
Hva slags middelalder?	22
Avslutning	23
Kildeliste	24
Litteraturliste	24
Utrykte kilder	26

Innledning

I en fantasybok er det ikke usannsynlig at noe av det første som møter leseren er et kart over et fiktivt område, en komplett verden merket med skoger, byer, elver og landegrenser. Når man så begynner å lese, trenger man ikke å komme langt inn i boken før man forstår hva slags type univers det er som presenteres. Karakterene har fremmede navn, de bruker gammeldagse klær i naturmaterialer, de rir på hest og bruker sverd og pil og bue, de bor gjerne i slott og borger, det finnes stort sett en eller flere fiktive, ikke-menneskelige raser, og verden rundt dem har ingen moderne teknologi, men til gjengjeld ofte magi. Til tross for de overnaturlige elementene tar det ikke lang tid før leserens tanker går til ordet middelalder.

Fantasysjangeren er blitt godt etablert og svært utbredt i løpet av de siste sytti årene, bøker med univers som leseren kan kjenne igjen som denne verdens historiske, europeiske middelalder, til tross for at de er fiktive. I denne historiebruksanalysen skal jeg undersøke fantasylitteraturens forestillinger og historiebruk tilknyttet den historiske middelalderen, med utgangspunkt i Umberto Ecos medievalismetypologi. Problemstillingen min er som følger:

Hvilken middelalder preger fantasylitteraturens historiebruk?

Opgaven vil først se nærmere på forholdet mellom historie og diktning, siden det er to måter å skrive på der fortellingen står sentralt. Deretter følger en redegjørelse av noen sentrale hovedtrekk ved historiebruk, der blant annet medievalisme-begrepet inngår. Så kommer en definering av fantasysjangeren, og en redegjørelse av dens historiske bakgrunn. I analysedelen vil jeg ta utgangspunkt i Umberto Ecos kategorisering av ulike former for representasjoner av middelalderen. Historiebruksanalysen vil ta utgangspunkt i en komparativ studie av tre ulike fantasyverk fra 1950-tallet til 2010-tallet, *Ringenes herre* (1954-1955), *Tidshjulet* (1990-2013) og *Halvgudene* (2011-2013). For å begrense analysens omfang vil komparasjonen i all hovedsak fokusere på to utvalgte variabler tilknyttet forestillinger rundt kjønn: kvinnesyn og seksuell legning. Jeg har valgt disse variablene fordi de er gode markører på hvordan ulike perioder portretterer kjønn, og fordi syttiårsperioden som verkene er blitt til gjennom, har sett tydelige endringer i dem. I undersøkelsen av hvilken middelalder som er rådende i fantasylitteraturen, har jeg undersøkt om man kan se den samme utviklingen i kjønnsperspektiver i de tre verkene fiktive univers som man gjør i forfatterens samtid.

Metode

Metoden i oppgaven er komparativ, en sammenlikning av hvordan tre fantasyverk fra ulike perioder portretterer mentalitet rundt kjønn. Komparativ metode handler om å sette undersøkelsesobjektet i forhold til noe annet, og er sådan svært vanlig i historiefaget.¹ Som historiker Leidulf Melve skriver: «Ytterst sjelden, om i det hele tatt, blir det skrevet historie som ikke på et eller annet nivå benytter seg av sammenlikning.»² Det finnes ikke en enkelt komparativ arbeidsmetode, men snarere en rekke råd som tilpasses undersøkelsens funksjon.³ I denne oppgaven skal jeg fokusere på komparasjonens kontrasterende funksjon, ved å se på forskjellene i kjønnsperspektiver i de tre fantasyverkene. Verkene jeg skal ta for meg er *Ringenes herre* av J. R. R. Tolkien (1892-1973), *Tidshjulet* av Robert Jordan (1948-2007), og *Halvgudene* av Mari Moen Holsve (f. 1986). Jeg har valgt ut disse tre fordi de tilhører den samme sjangeren og har mye av den samme tematikken, noe som tydeliggjør forskjellene i de samme variablene over tid.

Hovedkildene i oppgaven er selve fantasy litteraturen, samt relevant sekundærlitteratur. I tillegg ønsket jeg å få perspektivet til en som skriver fantasy heller enn å lese det, og gjennomførte derfor et intervju med den norske forfatteren Mari Moen Holsve, om fantasy, bøkene hennes, og hvorfor hun tok de valgene hun tok. Gjennom oppgaven kommer jeg til å henvise til denne samtalen, den muntlige kilden vi skapte, for å få perspektivet til en som har skapt et univers jeg mener å kjenne igjen som middelalder, men som ikke selv har studert historie. Samtalen har vist seg å være svært verdifull i arbeidet med problemstillingen min, da den har gitt meg et innblikk i forfatterskapet hennes som jeg i de to andre verkene fikk gjennom sekundærlitteratur og blogginnlegg. En muntlig kilde blir til i samspillet mellom en intervjuer og en eller flere informanter. Dette gjør det til en svært interessant kildetype i historisk sammenheng, siden historikeren selv er med på å skape det historiske materialet, noe som ellers er uvanlig i fagfeltet. Det finnes ulike måter muntlige kilder kan samles inn på, basert på hva intervjueren er ute etter, og valget av metode vil påvirke det endelige resultatet.⁴ Jeg gjennomførte et kvalitativt intervju digitalt, der fokuset var på Holsves tanker og meninger rundt temaet. Den transkriberte samtalen ligger vedlagt.

¹ Melve, 2020, s. 71

² Melve, 2020, s. 71

³ Sammenlikningens fire hovedfunksjoner er kontrasterende, heuristisk, distanserende og analytisk. Den kontrasterende sammenlikner forskjeller ved et fenomen i to ulike tilfeller for bedre å forstå dets egenart, den heuristiske bidrar til at eldre fenomen kan forklares og nye fenomen oppdages, den distanserende handler hovedsakelig om at forskeren tvinges til å distansere seg fra den nasjonale historieskrivingen, og den analytiske kan defineres som hypotesetesting eller identifisering av årsaker. Melve, 2020, s. 72-73

⁴ Grove og Heiret, 2020, s. 123

Om historie og diktning

Fantasilitteratur benytter seg av historien, men bruker den til å skape en fiktiv fortelling, et diktverk. Det er mange likheter mellom historieskriving og diktning, siden begge skaper en fortelling. Dette er ikke en ny ide. Allerede Aristoteles definerte, i *Om diktetekunsten* fra rundt 350 fvt., at forskjellen mellom historie og diktning er at historie handler om det som har skjedd, mens diktning handler om det som kunne ha skjedd. Der historikeren har et sannhetskrav, vil dikterens mimesis (etterlikning av virkeligheten) være mer filosofisk, på de allmenne menneskelige vilkår.⁵ Leseren av et historieverk vil forvente å finne informasjon om noe som en gang har foregått i den virkelige verdens fortid, underbygget av kilder. Leseren av et diktverk eller en roman vet derimot at verket helt eller delvis er et produkt av forfatterens fantasi, og på grunn av denne implisitte kontrakten vil hen ikke forvente den samme sannhetsgehalten. Selv den historiske romanen, fiktive fortellinger satt i en reell historisk fortid, gjerne med både fiktive og historiske karakterer, har ikke det samme kravet som et historieverk om å være historisk korrekt.⁶ En fantasyroman er ingen historisk roman, men snarere et fantasiprodukt satt i sitt eget fiktive univers. Inspirasjonen til det fiktive universet er derimot hentet fra en forestilling om middelalderen, og det gjør fantasilitteratur til historiebruk.

Historiebruk

«Vi har én fortid, men hvorfor har vi mange ulike fortellinger om den?»,⁷ skriver historiedidaktiker Håkon Rune Folkenborg. Han presenterer hvordan begrepet historie i faglig sammenheng er todelt. På den ene siden brukes det om alt som har skjedd opp til dette punktet i historien, den fortidige virkelighet, og på den annen side kan det også referere til fremstillingen av denne fortiden. Det er umulig å lage en fullstendig sannferdig og objektiv presentasjon av den forgangne tid, og det vil stadig dukke opp nye, meningsgivende fremstillinger av den fortidige virkelighet. Det kan være nye kilder som ligger til grunn, eller, og dette er mer vanlig, nye spørsmål som rettes mot de eksisterende kildene. Denne bruken av fortiden gjennom ulike fremstillinger, er, i vid forstand, historiebruk. Historiebruk refererer til alle produkter som benytter det historiske innholdet, om det er en gjengivelse av den faktiske fortiden eller noe som gir seg ut for å være det.⁸ Historikeren Ole Svein Stugu legger vekt på hvordan historien ikke er nøytral og ufarlig, men at fortiden derimot kan være en viktig

⁵ Knutsen, 2011, s. 95-96

⁶ Knutsen, 2011, s. 96-98

⁷ Folkenborg, 2018, s. 29

⁸ Folkenborg, 2018, s. 15

handlingsressurs for både individer og grupper, på ulikt vis og i ulik grad. Historien brukes som redskap for å øke både stolthet og selvbevissthet.⁹ «I dette perspektivet er det ikkje fortida i seg sjølv som blir viktig, men tolkingane av fortida og funksjonane ho kan ha i samtida.»¹⁰

Sentralt i historiebruken står fortellingen. En historisk forestilling er det som er igjen av fortiden i samfunnets kollektive bevissthet. For at innholdet i de historiske forestillingene skal bli tilgjengelige for oss, må de omarbeides til en kommuniserbar uttrykksform, ofte tekst eller bilde, og dette skjer gjerne i form av en fortelling.¹¹ Fortellingen er sentral både i historieskrivingen og i fantasylitteraturen, der den ene benytter seg av historien som har vært, og den andre av historien som kunne ha vært.

Der samfunnet har en kollektiv forestilling om en hendelse i fortiden, har tidsvitner fra samme periode personlige minner fra hendelsen. Minnene er selvopplevde, og vil derfor være sterkere, mer subjektive, og mer knyttet til personens identitet.¹² Den kollektive forestillingen av fortiden inngår i et dynamisk samspill med samtidsforståelsen og fremtidsforventninger, og denne sammenhengen kalles historiebevissthet. Mennesket er et historisk vesen i den forstand at vi er både historieskapte og historieskapende, og gjennom historiebevissthet kan vi orientere oss, og skape mening, i eget liv.¹³

Det er gjort flere forsøk på å systematisere motivene bak, og funksjonene til, ulik historiebruk. En av de første som delte historiebruk inn i kategorier var Friedrich Nietzsche, allerede i 1874.¹⁴ Den svenske historikeren Klas-Göran Karlsson har skapt en historiebrukstypologi som fått stort gjennomslag, men kategoriene hans er ikke gjensidig utelukkende, og han mener at det er meningsløst å plassere eksempler på historiebruk innenfor en spesifikk kategori.¹⁵ Folkenborg mener derimot et slikt system ikke er så anvendelig i praktiske sammenhenger hvor en analyserer historiebruk, og presenterer fire

⁹ Stugu, 2016, s. 11

¹⁰ Stugu, 2016, s. 11

¹¹ Folkenborg, 2018, s. 19-21

¹² Folkenborg, 2018, s. 19-20

¹³ Folkenborg, 2019, s. 23

¹⁴ Han la frem tre historiebrukskategorier han kalte monumental, antikvarisk og kritisk. Den monumentale brukte historien til inspirasjon og som forbilde, den antikvariske var den trygghetssøkende historiebruken som ville ta vare på kulturarven og fremhevet det enkle og tradisjonelle, og den kritiske ville frigjøre seg fra fortiden og ikke lenger se på den som ideal. Stugu, 2016, s. 12

¹⁵ Stugu, 2016, s. 13

historiebrukskategorier basert på historiebrukens form og funksjon. Kategoriene hans er vitenskapelig, politisk-ideologisk, kommersiell og offentlig.¹⁶

Fantasy er et klart eksempel på historiebruk, som bruker forestillinger om den eksisterende historien for å skape en fiktiv fortelling. Den benytter seg av den historiske perioden som kalles middelalder, og er derfor et eksempel på den historiebruken som kalles medievalisme.

Medievalisme

Middelalderen er et navn satt på en historisk periode. Som med alle periodiske oppdelinger av fortiden er det en konstruksjon laget i ettertid, en måte å skape sammenheng og orden på i et mylder av informasjon. Ved å sette en start- og sluttdato, og et passende navn, på en historisk periode med samlende trekk, kan historikere vise frem visse trekk ved fortiden.¹⁷

Middelalderen avgrenses ofte av Vestromerrikets fall på 400-tallet på den ene siden, og begynnelsen av de store, oversjøiske europeiske imperiene på 1400- og 1500-tallet på den andre siden. Historiske periodiseringer er aldri nøytrale, og denne avgrensningen er bestemt primært av et vesteuropeisk perspektiv, men kan også gi mening for andre deler av verden.¹⁸ I denne oppgaven skal jeg fokusere på europeisk middelalder, som er den rådende inspirasjonskilden for fantasybøker.

Medievalisme er en form for historiebruk som benytter middelalderen som historisk periode når det skal skapes et uttrykk. Kunsthistorikeren Kristin Bliksrud Aavitsland definerte medievalisme som «samtidens forestillinger om middelalderen og samtidskulturens bruk av middelalderreferanser til ulike formål i stor eller liten skala.»¹⁹ Den italienske forfatteren og historikeren Umberto Eco var en av de første som benyttet begrepet medievalisme. I essaysamlingen *Travels in Hyperreality* (1985) finner man essayet «The Return of the Middle Ages». Der skriver Eco om måter folk har benyttet seg av middelalderen på etter dens slutt. Middelalderen var en periode som la grunnen for det moderne samfunnet vi lever i i dag, med eksempler som moderne språk og ideen om en nasjonalstat. På samme måte som en lege går

¹⁶ Vitenskapelig historiebruk er forpliktet ovenfor historiefagets profesjonsfaglige retningslinjer, kommersiell historiebruk knytter sammenhenger mellom fortiden og kommersielle produkter i nåtiden, offentlig historiebruk omfatter både det offentlige rommet og offentlige institusjoner, og politisk-ideologisk historiebruk knytter forbindelser mellom nåtiden og bestemte verdier, styresett og ideologier i fortiden. Folkenborg, 2018, s. 43-47

¹⁷ Melve, 2016, s. 9

¹⁸ Bagge, s. 11

¹⁹ Aavitsland, 2006, s. 38

tilbake til pasientens barndom for å finne underliggende problemer, mener Eco at det moderne samfunnet går tilbake til middelalderen.²⁰

Ecos ti middelaldere

Eco skriver at folk drømmer seg tilbake til middelalderen, men for at middelalderen man forestiller seg, skal passe med det man skaper, drømmer man om ulike former for middelaldere. Han presenterer det han kaller ti små middelaldere, ti ulike forestillinger om middelalderen etter dens slutt.²¹ Flere av disse kategoriene kan minne om andre, mer generelle historiebrukskategorier.

Den første kategorien er *middelalderen som påskudd*, der det ikke er noen reell interesse for den historiske perioden, og den snarere fungerer som en scene for moderne karakterer. Den andre er *middelalderen som ironisk gjensyn*, som ofte brukes som utgangspunkt for spekulasjoner rundt opphavsmyster. Den tredje er *middelalderen som en barbarisk tid*, som trekker frem det skitne, lovløse og kalde, den klassiske mørke middelalderen. Den fjerde er *middelalderen som den opptrådte i romantikken*, med spøkelser og stormfulle slott. Den femte er *den eksistensialistiske middelalderen*, som mener at det finnes noen evigvarende filosofiske sannheter om tilværelsen, og at middelaldersk tenkning derfor fremdeles kan være relevant. Den sjette er *den nasjonalistiske middelalderen*, som ser på perioden som en tidligere gullalder og en politisk utopi, sammenliknet med moderne nedgangstid.²² Dette er det Folkenborg ville kalt politisk-ideologisk historiebruk, som knytter fortiden til nåtiden, ofte i forbindelse med legitimering og identitetsskaping.²³ Den syvende er *den dekadente middelalderen*, som opprinnelig ble brukt av intellektuelle i forbindelse med nasjonale gjenreisningsprosjekter, og som ofte finner sitt uttrykk i kunst og arkitektur. Den åttende er *en filologisk rekonstruert middelalder*, som kan anvendes på store historiske hendelser, eller de underliggende sosiale og teknologiske strukturene. Den klarer ikke helt å fri seg fra massemedia, men kan likevel kritisere de andre formene for middelalderbruk.²⁴ Dette er det Folkenborg ville kalt vitenskapelig historiebruk, den som ligger nærmest en gjengivelse av den faktiske fortiden, og stort sett brukes av fagfolk med forpliktelse overfor historiefagets profesjonsfaglige retningslinjer.²⁵ Den niende er *middelalderen som tradisjon*, eller den okkulte middelalderen, en eklektisk samling av ulike forestillinger som blandes

²⁰ Eco, 1985, s. 64-65

²¹ Eco, 1985, s. 68

²² Eco, 1985, s. 68-70

²³ Folkenborg, 2018, s. 141

²⁴ Eco, 1985, s. 70-71

²⁵ Folkenborg, 2018, s. 53

sammen. Den tiende er *endetidsmiddelalderen*, dommedagsforestillinger inspirert av middelalderens eskatologiske strømninger, som ikke nødvendigvis er så middelaldersk, men bygger på menneskers eksistensielle frykt for død og undergang.²⁶

Det er flere av middelalderne i Ecos medievalismetypologi som er representert i fantasy litteratur. Umiddelbart er det Ecos første middelalder som virker mest treffende, siden den historiske middelalderen ikke er så relevant i fantasysjangeren. Den historiske perioden blir kun brukt som et bakteppe for karakterer med mentalitet som i større grad hentes fra forfatterens samtid. Men som jeg skal se på, er det også mulig å finne eksempler på noen av de andre typene. Før jeg går videre til å se på hvordan fantasy benytter seg av ulike forestillinger om middelalderen, skal jeg se litt nøyere på hva fantasy egentlig er.

Fantasy

Fantasy er en litterær sjanger det er vanskelig å definere. Den kan sees på som en gruppe tekster som deler en samling av troper (litterære mønstre), som i større eller mindre grad handler om konstruksjonen av det umulige. Den kan sammenliknes med søstersjangeren science fiction, som fokuserer på det usannsynlige, men vitenskapelig mulige.²⁷ For at fantasy skal fungere, må forfatteren og leseren inngå en implisitt kontrakt om at det er noe umulig i universet, som for eksempel magi, men presentere det som om det var mulig. De fantastiske elementene er ikke en allegori, metafor eller drøm, men snarere både realistisk og ekte i historiens setting. Fantasyforfatteren kan skape det fiktive universets naturlover etter eget ønske, men må også holde seg til sine egne lover og ikke bryte dem uten forklaring og grunn. På den måten kan hen skape en sekundærverden som virker like realistisk som den virkelige.²⁸ Til tross for tilsynelatende utbredt enighet om denne definisjonen er det vanskelig å finne en konsensus om hvilke verker som burde regnes som fantasy, noe de to britiske historikerne Edward James og Farah Mendlesohn påpeker slik: «Two people's understanding of the fantastic can be sufficiently different as to generate a list of texts with little overlap apart from Tolkien (and sometimes not even him).»²⁹

Historisk er det vanskelig å definere hvor gammel fantasysjangeren er. Det umulige, det fantastiske og det overnaturlige har blitt brukt i myter og legender helt tilbake til oldtiden, med eksempler som Homers *Odysseen* fra 700-tallet fvt., det gammelengelske heltegediktet *Beowulf* fra 700-tallet evt., og William Shakespeares *En midtsommernattsdrøm* fra 1595. Det

²⁶ Eco, 1985, s. 71-72

²⁷ James og Mendlesohn, 2012, s. 1

²⁸ Ekman, 2013, s. 5

²⁹ James og Mendlesohn, 2012, s. 3

er likevel ikke vanlig å regne disse tekstene som fantasy, i hvert fall ikke som man ser på sjangeren i dag, til tross for at senere fantasyforfattere har latt seg inspirere av deres verdener. En mulig begynnelse kan være 1600-tallet, når den første eksistensen av en kritisk bevissthet rundt fantasy som en separat sjanger dukket opp.³⁰

Fantasy utviklet seg mye i løpet av 1700- og 1800-tallet, men det var først på 1900-tallet at sjangeren begynte å anta sin nåværende form. Det er vanlig å regne britiske J. R. R. Tolkien (1892-1973), med *Hobbiten* fra 1937 og oppfølgerverket *Ringenes herre* fra 1954-55, som skaperen av den moderne fantasysjangeren.³¹ Alle senere engelskspråklige fantasyforfattere, og også de fleste innenfor andre språk, forholder seg til Tolkien. Det gjør de enten ved å prøve å kopiere han, eller bevisst prøve å unngå å bli påvirket av han.³²

En av de viktigste tingene Tolkien gjorde for den moderne fantasysjangeren, var normaliseringen av sekundærverdenen, en fiktiv verden som eksisterer utenfor den virkelige primærverdenen. Mange verk før Tolkien inkluderte en sekundærverden, men uten å la den eksistere på sine egne premisser.³³ Tolkien mente derimot at et slikt grep fjernet alvorret i historien, og Midgard, sekundærverdenen i *Ringenes herre*, forholder seg aldri til den virkelige primærverdenen. Etter Tolkien sluttet forfattere å prøve å bortforklare eller unnskyldte sekundærverdenene sine som noe annet enn en egen virkelighet.³⁴ I dag er det mange fantasyforfattere som lar bøkene bevege seg mellom primærverdenen og sin egen sekundærverden, eller, som Tolkien, velger at sekundærverdenen ikke forholder seg til primærverdenen i det hele tatt. At Tolkien lagde sin sekundærverden basert på europeisk middelalder, var trolig det mest naturlige for han, noe jeg kommer tilbake til senere. Dette valget har ført til at det er den europeiske middelalderen som har blitt til normen når en fantasyforfatter skal skrive et verk. Det finnes fantasyforfattere som skriver basert på middelalderhistorie fra andre deler av verden, ofte som en reaksjon på nettopp det eurosentriske synet, men av plasshensyn er ikke det noe jeg kan gå dypere inn på.³⁵

Det finnes en rekke ulike undersjangere av fantasy, som er like vanskelige å definere som fantasysjangeren selv. Historien kan være satt i historisk fortid eller nåtid eller i sin egen

³⁰ James og Mendlesohn, 2012, s. 3

³¹ En undersøkelse i Storbritannia rundt årtusenskiftet avslørte at *Ringenes herre* blir regnet som det meste populære verket skrevet innen engelsk fiksjon, over Jane Austens *Stolthet og fordom*, som havnet på andre plass.

³² James, 2012, s. 62

³³ I E. T. A. Hoffmanns *Nøtteknekkeren og musekongen* fra 1816 reiser Clara til et land fullt av søtsaker, og i Lewis Carrolls *Alice i Eventyrland* fra 1865 reiser Alice til Eventyrland, men begge verdener blir bortforklart med at jentene våkner opp og oppdager at det hele bare var en drøm. James, 2012, s. 65

³⁴ Clute, 1993, s. 951, sitert i James, 2012, s. 65

³⁵ Et eksempel på et verk som vil vende fantasy vekk fra det eurosentriske er *Six Crimson Cranes* av Elizabeth Lim (2021-2022), satt i en fiktiv sekundærverden inspirert av asiatisk middelalder.

sekundærverden, den kan inneholde åpenlys eller skjult magi, karakterene kan være kjent med verdenen fra før eller oppdage den sammen med leseren, teknologien kan være fra ett århundre eller en blanding av mange, og så videre. Undersjangeren jeg fokuserer på i denne oppgaven, er den som på engelsk kalles «high» eller «epic» fantasy, der hele eller størstedelen av handlingen foregår i en sekundærverden med middelalderliknende teknologi. For enkelhets skyld kommer jeg likevel bare til å referere til dette som fantasy.

Den sekundærverdenen en fantasyroman foregår i, er fiktiv, men er likevel et eksempel på medievalisme. Hvilke dimensjoner i fantasylitteraturen er det som skaper følelsen av middelalder? Den danske medievitoren Janus Madsen presenterte fem dimensjoner ved presentasjonen av fortiden i et uttrykk. Av disse vil jeg særlig trekke frem den materialhistoriske og den mentalitetshistoriske som relevante når det er snakk om medievalismen i et fantasyverk. Den materialhistoriske dimensjonen går ut på om fortidens materielle forhold virker troverdige, og denne er den viktigste for å gjøre at den fiktive sekundærverdenen fremstår som middelalderliknende. I et fantasyverk vil man finne en rekke lett gjenkjennbare middelalderelementer som sverd, rustninger, borger, hester og pene kjoler, samt en mangel på moderne teknologi. Den mentalitetshistoriske dimensjonen, derimot, ser på om holdningene og oppfatningene som portretteres, er fra den historiske perioden fortellingen er satt i.³⁶ En forventning er at karakterer i fantasylitteratur får sin mentalitet fra forfatterens egen samtid heller enn middelalderen.

Fantasy er en altså en forestilling om en middelalder, men hvilken middelalder er det en forestilling om? I oppgavens analysedel skal jeg undersøke kjønnsperspektivet i fantasy med utgangspunkt i Ecos ti medievalismekategorier.

En introduksjon av forfatterne

John Ronald Ruel Tolkien (1892-1973) ble født i Sør-Afrika av britiske foreldre, før familien flyttet til Storbritannia i 1895.³⁷ Han studerte blant annet klassiske språk på Oxford, der han senere ble professor i angelsaksiske språk. Han tjenestegjorde også som soldat i skyttergravene i første verdenskrig. Han begynte å skrive *Hobbiten* på midten av 1930-tallet, satt til universet som skulle bli utvidet videre i oppfølgerverket *Ringenes herre*. En viktig innflytelse i bøkene hans var hans frustrasjon over Englands manglende mytegrunnlag. En

³⁶ De tre andre dimensjonene er den strukturhistoriske dimensjonen, den begivenhetshistoriske dimensjonen, og den språkhistoriske dimensjonen. Den strukturhistoriske dreier seg om sammensetningen av folk, som for eksempel mengden barn. Den begivenhetshistoriske handler om de faktiske, historiske hendelsene, og hvordan de blir fremstilt. Den språkhistoriske angår språket, om de snakker som datidens mennesker gjorde. Bøe, 2011, s. 2-3

³⁷ Carpenter, 2000, s. 21-28

samling av Tolkiens brev har etter hans død blitt gitt ut i bokform, *The Letters of J. R. R. Tolkien* (1981), og i et av disse finner man Tolkiens meninger om Englands mangelfulle legender og historier. Han skriver om hvordan han savner den britiske varianten av myter han så i så mange andre land;³⁸ «There was Greek, and Celtic, and Romance, Germanic, Scandinavian, and Finnish (which greatly affected me); but nothing English, save impoverished chap-book stuff.»³⁹ *Ringenes herre* kan derfor sees på som Tolkiens bidrag til å skape et engelsk mytegrunnlag, en måte å fylle tomrommene i Englands tidlige historie.⁴⁰ En kan derfor se tegn på den middelaldertypen Eco kalte den nasjonalistiske middelalderen i Tolkiens bøker, et fortidig epos.⁴¹ En annen viktig innflytelse var religion. Tolkien vokste opp i et religiøst hjem, og var en from katolikk og en dypt religiøs mann. Til tross for at *Ringenes herre* ikke har en synlig guddom, er det likevel enkelt å se innflytelsen av en gud som styrer over universet hans.⁴²

James Oliver Rigney jr. (1948-2007), var en amerikansk forfatter mest kjent under sitt forfatterpseudonym Robert Jordan. Han var utdannet ingeniør, og var også to turer i Vietnam. På 80-tallet begynte han å skrive *Tidshjulet*. Han har hentet mye inspirasjon fra det buddhistiske synet på tiden som et hjul, der alt som skjer, repeteres i en endeløs sirkel. En annen viktig inspirasjonskilde var *Ringenes herre*, som var hans favorittfantasy. Han ønsket særlig å bryte med de mange tropene som serien hadde skapt, siden det i løpet av årene siden dens utgivelse var kommet ut en rekke bøker som åpenbart fikk sin inspirasjon fra Tolkien.⁴³ Som Jordan skrev på bloggen sin 5. oktober 2005: «The largest effect that it had on my writing was a desire to be the flip side of the coin, to take the comfortable old tropes and put a different spin on them.»⁴⁴ Jordan døde i 2007, 58 år gammel, da han skrev på den tolvte og planlagt siste boken i serien. Hans enke og redaktør Harriet McDougle valgte forfatteren Brandon Sanderson til å fullføre verket. Han kom frem til at det var for mye stoff i notatene Jordan hadde etterlatt til bare en bok, og skrev tre. Serien er derfor til sammen på fjorten bøker, samt en forløper satt til tiden før bok en. I motsetning til de andre seriene, som begge er trilogier som kom ut i løpet av få år, gikk det 23 år fra den første til den siste *Tidshjulet-*

³⁸ Carpenter & Tolkien, 1981, s. 167

³⁹ Carpenter & Tolkien, 1981, s. 167

⁴⁰ Carpenter & Tolkien, 1981, s. 168

⁴¹ James, 2012, s. 70

⁴² Carpenter, 2000, s. 105

⁴³ Et av de tydeligste eksemplene på en roman som har fått sin inspirasjon fra Tolkien er *Shannaras sverd* av Terry Brooks fra 1977, første bok i serien *Shannara*. Den er en åpenbar kopi av *Ringenes Herre*, med en handling som følger nesten nøyaktig samme løp.

⁴⁴ Jordan, 5.10.2005

boken. Bøkene viser likevel en såpass konsekvent mentalitet at jeg skal se på serien under ett som uttrykk for en 90-talls-mentalitet.

Mari Moen Holsve (f. 1986) er en norsk forfatter fra Oslo. Hun ga ut sin første bok, *Skjelka-Agenten*, da hun var 19. Universet den er satt til, blir senere utforsket videre i den løse oppfølgeren *Halvgudene*. Holsves forfatterskap er, i motsetning til de to andres, hovedsakelig rettet mot barn og ungdom. Som fantasyforfatter har Holsve bevisst tatt opp arven etter Tolkien i skapelsen av en medievalistisk sekundærverden: «De store heltene mine skaper disse universene på den måten. Tolkien gjorde det, T. H. White [...] Så det var sånn, jeg skulle bli forfatter, jeg skulle bli fantasyforfatter, og det skulle være sånn.»⁴⁵ Siden Holsve var så mye yngre enn Tolkien og Jordan da hun skapte universet sitt, kan det hevdes at hun i større grad enn de to andre har blitt påvirket av nyere strømninger i samfunnet rundt kjønnsperspektiver. Holsve er også, i motsetning til de andre to, en kvinne, noe som også kan ha påvirket hvordan hun beskriver sine kvinnelige karakterer.⁴⁶

Historisk oversikt

Jeg skal analysere kjønnsperspektiver i ulike fantasyverker siden *Ringenes herre*, ved å se om representasjonen av kvinner og skeive likner mer på mentaliteten i forfatterens samtid enn hvordan det var i middelalderen. For å få den beste representasjonen av hvordan utviklingen har vært i det vestlige samfunnet i løpet av de siste sytti årene, skal jeg se på den historiske utviklingen av feminisme og den skeive bevegelsen. Kvinnesyn er et tema alle fantasybøker forholder seg til, fordi man finner kvinner i alle fantasybøker. En ting som derimot ikke nødvendigvis alltid til stede, er seksuelle legninger utenfor det heteronormative. Det å ikke ha med skeive karakterer er derimot også en måte å forholde seg til konseptet på, og det er interessant å se på hvordan både bøkene og forfatterne ser på fenomenet. Det finnes en rekke ulike seksuelle legninger utenfor heterofili, som for eksempel lesbisk, homofil og bifil. På 90-tallet i USA begynte man å samle alle disse under paraplybetegnelsen «queer», på norsk skeiv. Bokstavrekken LHBTIQ er også blitt brukt for å favne om de ulike seksuelle legningene.⁴⁷ I denne oppgaven har jeg valgt å bruke begrepet skeiv om personer som er tiltrukket av det samme kjønnnet som seg selv, eller begge kjønn.

Det er vanlig å presentere feminismens historie i bølgebevegelser, men det er ikke full enighet i hvor mange bølger det er snakk om. Standardhistorien forteller om to bølger, men

⁴⁵ Holsve, 2023, s. 1

⁴⁶ Marimoenholsve.com, uten årstall

⁴⁷ Johansen, 2019, s. 9-11

noen mener at det var en tredje rundt årtusenskiftet, og at vi nå er inne i en fjerde. Den første feministiske bølgen tidfestes vanligvis til rundt 1850, og ledet til at kvinner gradvis fikk økte formelle rettigheter og friheter.⁴⁸ Etter andre verdenskrig kom tilbakeslaget, når mennene kom tilbake fra fronten og kvinnene returnerte til hus og hjem. Kvinnen skulle være den oppofrende hustruen, moren og husmoren, mens mannens rolle var å bedrive politikk og produksjon.⁴⁹ «Dette var omkvedet stort sett overalt – fra næringslivshold, fra fagbevegelse og partier, i skolebøker, i populærkulturen, og blant tidens fremste samfunnsforskere.» skriver sosiologen Cathrine Holst.⁵⁰

Fra husmorsperioden i etterkrigstiden satte den andre feministiske bølgen inn på 1960- og 1970-tallet, når en ny generasjon kvinner begynte å ta høyere utdanning og delta i arbeidslivet. Den første feministiske bølgens strid om liberale rettigheter for kvinner var i stor grad vunnet.⁵¹ Kvinner var nå til stede, men de ble usynliggjort og oversett, særlig når de bevegde seg inn på områder som tradisjonelt hadde tilhørt mannen.⁵² Det har blitt hevdet at det oppsto en tredje feministisk bølge rundt årtusenskiftet, når en ny generasjon vokste opp og ønsket å bli hørt. Denne bølgen var preget av at menn begynte å delta mer aktivt i diskusjonene enn tidligere, marginaliserte kvinnestemmer ble hørt, og selve feminismediskusjonen ble fornyet.⁵³

Da Tolkien ble født på slutten av 1800-tallet, var det i et samfunn der begrepet «homofil» ikke ble brukt utenfor medisinske og litterære sirkler.⁵⁴ Når kvinner vendte tilbake til hus og hjem etter andre verdenskrig var det stort fokus på tradisjonelle kvinneroller, men det var og fokus på tradisjonelle familie- og samlivsverdier. Seksualitet var ikke noe man skulle snakke så høyt om i noen form, men skeiv seksualitet var den mest tabuiserte.⁵⁵

Generasjonen som vokste opp på 60- og 70-tallet begynte å kjempe for kvinners rettigheter i den andre feministiske bølgen, og samtidig ble det et økt fokus på skeives rettigheter. Stonewall-opprøret i New York i 1969 regnes gjerne som begynnelsen på den moderne homobevegelsen, da skeive for første gang slo tilbake mot politiet da de gjennomførte en razzia mot baren Stonewall, et kjent samlingssted for skeive. Opprøret skapte store bølgeeffekter i både USA og Europa, og skeive aktivister begynte å stå tydeligere frem.

⁴⁸ Holst, 2017, s. 41-45

⁴⁹ Holst, 2017, s. 45-46

⁵⁰ Holst, 2017, s. 46

⁵¹ Holst, 2017, s. 46

⁵² Ås, 2008, s. 67

⁵³ Holst, 2017, s. 51-53

⁵⁴ Craig, 2001, s. 15

⁵⁵ Johansen, 2019, s. 120

Skeive personer begynte å ta en større plass i samfunnet.⁵⁶ I norsk skeiv historie trekkes gjerne 1990 frem som et viktig år, da tidligere splittede skeive bevegelser samlet seg til en felles front. I 1993 kom partnerskapsloven som et første steg på veien mot full likestilling mellom like- og ulikekjønnede par,⁵⁷ før ekteskapsloven i 2008 gjorde at likekjønnede par kunne få sine samliv regnet som ekteskap på lik linje med ulikekjønnede, med Norge som sjette land i verden som etablerte en slik lov.⁵⁸

Men den skeive bevegelsen har ikke bare hatt fremgang siden Stonewall. I 1980 ble det i USA for første gang registrert en mann med aids, en diagnose som gis til pasienter som har hatt en langvarig infeksjon og komplikasjoner med viruset hiv. Virusets smitter i all hovedsak gjennom seksuell kontakt, for det må være utveksling av kroppsvæsker, og det tok ikke lang tid før det ble klart at sykdommen i all hovedsak rammet homofile menn. Homofile valgte ofte å tie om utbredelsen av viruset for ikke å gi vann på møllen til motstandsbevegelsen, noe som bare førte til at sykdommen spredte seg når ingen sto åpent frem. Til tross for kunnskap om hvordan viruset spredte seg, var det mange myter i samfunnet om hvor lett det var å bli smittet gjennom ting som for eksempel håndtrykk eller offentlige bad, og mange aidssyke opplevde hets og sosial utestenging.⁵⁹

Det skjedde mye med synet på kvinner og skeive i løpet av tiden *Ringenes herre*, *Tidshjulet* og *Halvgudene* ble skrevet og utgitt. Hvordan har verkenes samtid påvirket deres kjønnsperspektiv?

Kvinnesynt

Hvordan er kvinnesyntet i *Ringenes herre*? En ting man raskt legger merke til, er hvor få kvinnelige karakterer man møter i løpet av trilogien. Av de 840 navngitte karakterene er det bare 160 kvinner, altså omtrent 19%, og det er enda færre kvinner i sentrale posisjoner.⁶⁰ De få viktige kvinnene har ofte sterke personligheter og viktige roller, noen ganger på bekostning av mennene i sin nærhet – for eksempel er alvedronningen Galadriel mye viktigere enn sin mann Celeborn, til tross for at de styrer sammen. Likevel er det et faktum at de få kvinnelige karakterene man møter i *Ringenes herre*, stort sett har roller som husmødre, sykepleiere og fjerne romantiske interesser. Halvalven Arwens viktigste rolle er å være et fjernt minne og en oppmuntrende tanke for sin romantiske interesse Aragorn, en av de viktigste heltene, så han

⁵⁶ Johansen, 2019, s. 19

⁵⁷ Johansen, 2019, s. 167

⁵⁸ Johansen, 2019, s. 181

⁵⁹ Johansen, 2019, s. 152-154

⁶⁰ Behind the Name

skal ha styrke til å fullføre oppdraget sitt.⁶¹ Det blir forklart hvordan Aragorn forelsker seg i Arwen på grunn av hennes vakre ytre, men serien sier ingenting om hvorfor Arwen elsker Aragorn. Det er han som er den handlende parten i forholdet.⁶² Det er mennene i serien som er de handlende, arbeidende, tenkende og ledende skikkelsene, ikke kvinnene. Et særlig tydelig eksempel på dette er at seriens opprinnelige gruppe med ni helter utelukkende består av menn, som altså er de handlende karakterene, de som får ting til å skje.⁶³ Alvedronningen Galadriel er ganske riktig en viktig rolle med en sterk personlighet, men en av de viktigste karaktertrekkene hennes er likevel hennes skjønnhet, og hvordan hun får de handlende mennene til å føle seg.⁶⁴

Den første boken i *Tidshjulet* kom førti år etter *Ringenes Herre*, og kvinnesynet er et helt annet. En umiddelbar forskjell er at *Tidshjulet* har en mer balansert mengde kvinner og menn. Av seriens seks hovedpersoner er det tre kvinner og tre menn, i motsetning til Ringenes Herres mannsdominerte gruppe med helter. Serien introduserer en rekke sterke, kvinnelige karakterer med roller som ledere og aktive handlende utøvere, kvinner som utøver makt i sitt eget navn. Et eksempel er Andor, et av landene i serien, der landets lover krever at monarken alltid er en kvinne. I seriens senere bøker følger vi datterarvingen Elayne i prosessen med å overta tronen, og det er hun som blir den ledende monarken, hun styrer ikke på vegne av en ektemann eller en mindreårig sønn. Selv når hun får en elsker og føder barn utenfor ekteskap, er ikke dette et problem, og barnefaren har ingen rett på tronen gjennom denne forbindelsen til dronningen. Et annet eksempel på at kvinner har makt, er at magi i utgangspunktet utelukkende er forbeholdt kvinner, selv om dette endrer seg i løpet av serien. Følgelig er magiutøverne en mektig organisasjon som kun er åpen for kvinner. Organisasjonens øverste leder, kalt Amyrlins trone, er en av de mektigste posisjonene i verdenen, og vil alltid være en kvinne.

Halvgudene, som kom ut 20 år etter første bok i *Tidshjulet*, er satt i et univers som så å si har oppnådd fullstendig likestilling, i den grad at det aldri tas opp som et tema engang. Både heltene, skurkene og de nøytrale i konflikten har menn og kvinner i rekkene sine uten at det skilles mellom dem, om det så er snakk om fotsoldater eller karismatiske ledere. Både skurkenes leder, Frytilgor, og heltens leder, Ramne, er menn, men seriens handling ville ikke blitt merkbart endret om de hadde vært kvinner i stedet, siden kjønn aldri brukes for å grunngi

⁶¹ Enright, 2007, s. 94

⁶² Craig, 2001, s. 12

⁶³ Enright, 2007, s. 94

⁶⁴ Craig, 2001, s. 12-13

handlingene deres. Serien har ingen posisjoner som kun er åpne for ett kjønn, og den ideen ville heller ikke gitt mening innenfor verdenens premisser.

En problematisering av kvinnesyn – sexismen eller woke?

Det er lett å argumentere for at Tolkiens kvinnesyn er noe problematisk. I *Ringenes herre* ser man dette tydelig gjennom Éowyn, den ene kvinnen som ønsker å slåss. Hun blir presentert som en stridslysten, viljesterk kvinne som ønsker å bryte ut av samfunnets tradisjonelle kjønnsroller, men som er fanget i en verden der menn styrer.⁶⁵ Den eneste karakteren som er enig i hennes feministiske kamp, er en av skurkene, noe som forteller mye om Tolkiens syn på den. Éowyn er ulykkelig i denne tilværelsen, og det fremgår at så lenge ønskene hennes er så unaturlige for hennes kjønn, kommer hun aldri til å bli lykkelig. Når hun så får sin lykkelige slutt i slutten av serien, er det fordi hun finner sin sanne kjærlighet (som åpenbart er en mann), og tilfreds kan vende tilbake til sin naturlige rolle som kvinne.⁶⁶ Så selv om mange av de viktige kvinnelige karakterene er sterke personligheter med sin egen makt, heller enn den mer historisk korrekte middelaldertankegangen at kvinner har makt gjennom menn, fyller de tradisjonelle kvinneroller.⁶⁷ På den tiden da Tolkien skrev *Ringenes herre*, i etterkrigstidens England, var kvinner husmødre. Tolkien mente at kvinner hadde sin naturlige plass i hjemmet, at deres natur gjorde at de var tilfredse med en stille, ikke-dominerende rolle, og dette synet er noe som tydelig gjenspeiles i trilogien.⁶⁸

Tidshjulet har en mye mindre åpenbar ubalanse i mengden kjønn, men det er likevel lett å argumentere for at serien har en markant sexistisk undertone. Et eksempel på dette er hvordan magi fungerer. Systemet er komplisert, men kort fortalt er magien en todelt kilde der menn og kvinner bruker hver sin del, og den brukes markant ulikt av de to kjønnene. For menn blir det beskrevet som en kamp, der de må dominere kraften som truer med å knuse dem, og bruke den som et våpen. Kvinner, derimot, må snarere underkaste seg kraften og føye seg etter den. Dette systemet tvinger menn og kvinner til å oppføre seg på spesifikke måter basert på sitt kjønn. Om en mann ikke liker å være dominerende, er han en dårlig magiutøver. I den virkelige verden har også samfunnet sosiale koder som gjør at menn og kvinner oppfører seg ulikt, men i *Tidshjulet* er disse kodene skrevet inn i selve naturlovene i universet. Dette gjenspeiles ikke bare i de som bruker magi, men også i resten av samfunnet. Bøkene trekker

⁶⁵ Enright, 2007, s. 104

⁶⁶ Craig, 2001, s. 14

⁶⁷ Enright, 2007, s. 104

⁶⁸ Craig, 2001, s. 11-12

stadig frem hvor grunnleggende ulike kvinner og menn er, der den generelle tropen er at menn er dumme, og kvinner er irrasjonelle.

Et annet eksempel på seriens sexistiske undertone er hvordan mennene ser på kvinner med makt. Serien introduserer en rekke mektige kvinnelige karakterer i innflytelsesrike posisjoner, og som nevnt er det flere maktposisjoner som kun han innehas av en kvinne. De fleste menn i serien føler seg likevel truet av kvinner med makt. De tidligere nevnte kvinnelige magiutøverne er nesten alle ugifte, noe som hovedsakelig forklares med at menn ikke takler å være gift med en kvinne som har mer innflytelse enn han. Til tross for at universet har en lang historie med kvinner i mektige posisjoner, ser de fleste menn fremdeles på det som noe truende og unaturlig. Et eksempel er Moiraine, som henter flere av hovedpersonene ut av den begivenhetsløse landsbyen de ble født i, og fungerer som veileder i det som for dem er en stor og fremmed verden. Hun er en dyktig taktiker som redder alles liv ved flere anledninger, og hennes lederkompetanse blir bevist flere ganger. Til tross for dette snakker karakterene, og særlig de mannlige, om hvor desperat de ønsker å komme fri fra innflytelsen hennes. Det har ikke noe å si at forslagene hennes er gode, de ønsker bare ikke å gjøre som hun sier. Hun er en kvinne med makt som prøver å lede dem, og det liker de ikke.

I *Halvgudene* er kjønn, helt bevisst, et mye mindre poeng enn i de to andre verkene. Holsve forklarte hvordan hun var veldig opptatt av at historien skulle føles veldig irrelevant i forhold til kjønn, at likestilling ikke skulle være et tema engang. Ofte er det ikke relevant hvilket kjønn karakteren er, og man kan og finne eksempler på ting som bevisst snur om på de tradisjonelle kjønnsrollene. Et eksempel er de tre hovedpersonenes krefter. Trillingene Briskir, Dimyne og Trigg arver alle magiske krefter fra sin mor, men det er de to jentene, Dimyne og Trigg, som har de slagkraftige kreftene som fysisk styrke, å spytte ild og å lage jordskjelv. Briskir, gutten blant de tre, har heller mer støttende krefter som gjør seg gjeldende bak frontlinjen, som å være sanndrømt og å vite om folk lyver. For øvrig nevnte Holsve, som har reist mye rundt i landet for å formidle litteratur på biblioteker og skoler, at det ikke har minket antallet gutter som leser serien hennes.⁶⁹

Halvgudene er imidlertid skrevet for over ti år siden, og Holsve mener at det er ting hun ville gjort annerledes om hun hadde skrevet serien i dag. «Vi har fått en ... enda mer bevissthet i hva kjønnslikestilling er nå enn vi hadde da. Jeg trodde jo jeg visste hva det var

⁶⁹ «Det som appellerer til dem, er jo at det er action, og de er ikke så opptatt av at det er en jente som har disse kreftene. Det eneste jeg kan merke innimellom, er at noen av gutta er litt snurt på Briskirs vegne.» Holsve, 2023, s. 14

da, og nå er det på en måte skjedd veldig, veldig mye mer.»⁷⁰ Et eksempel på dette er når trillingene skal skifte til lokale klær, og mens det blir påpekt at jentene begge velger bukser fremfor kjole, fremgår det indirekte at bukser er det eneste naturlige valget for gutten. «Hadde jeg skrevet det i dag, så ville han jo ikke sagt noe om den kjolen.»⁷¹

Ringenes herre, *Tidshjulet* og *Halvgudene* er tre verker som forholder seg til kjønn på hvert sitt vis. Fra *Ringenes herres* voldsomme underrepresentasjon av kvinner, gjennom *Tidshjulets* stadige påminnelser om hvor grunnleggende ulike menn og kvinner er, til *Halvgudenes* nesten komplette likestilling, viser de tre verkene tydelig hvordan samfunnet har utviklet seg med tanke på kjønnsperspektiv i løpet av eksistensen av den moderne fantasysjangeren. Middelalderens syn på kvinner er derimot mindre relevant, og middelalderen fungerer hovedsakelig som en scene for de moderne karakterene.

Syn på skeive

Av de tre seriene jeg sammenlikner i denne analysen, er det bare *Tidshjulet* som har eksplisitt nevnte skeive karakterer. I alle tre er seksualitet et tema det snakkes lite om, og anses bare som relevant for historiene hvis en karakter har romantiske interesser. Dette er ganske vanlig i fantasysjangeren. Den fiktive verdenens inspirasjon er ulike forestillinger om middelalder, men som med kvinnesynet er det ikke derfra perspektivet på skeive kommer fra.

Middelalderen er verkets kulisse. Hvordan er perspektivet på skeive i de tre verkene?

Å skrive om skeive karakterer i *Ringenes herre* er et svært kort avsnitt, siden det ikke er noen eksplisitt uttalte. Alle romantiske forhold som presenteres, er naturlig heterofile, og seksualiteter utenfor dette blir ikke presentert som en del av sekundærverdenen bøkene er satt til. Hvordan karakterene blir tolket av leseren, er derimot en helt annen sak, som jeg kommer inn på senere.

Tidshjulet kom derimot ut førte år etter *Ringenes Herre*, og i sekundærverdenen serien er satt til, er skeive en naturlig del av samfunnet. I løpet av serien møter man flere personer med skeiv legning, om enn ingen av hovedpersonene, uten at dette pekes ut som noe rart eller spesielt av noen. Robert Jordan har skrevet at det er skeive karakterer i bøkene som aldri blir pekt ut som dette, både fordi det ikke er et poeng i historien, og fordi sekundærverdenen historien foregår i, ser på det som noe naturlig og ikke verdt å poengtere.⁷²

⁷⁰ Holsve, 2023, s. 12

⁷¹ Holsve, 2023, s. 12

⁷² Jordan, 7.10.2005

Til tross for dette har det i mer moderne tid blitt rettet kritikk mot hvordan Jordan portretterer skeive karakterer i verkene sine. Representativ for denne kritikken er en artikkel skrevet av forfatter og redaktør Oren Ashkenazi, på Mythcreants, et nettforum for litteraturentusiaster, i 2020. Han peker på flere ting han mener er problematiske ved portrettering av skeive i *Tidshjulet*. Et eksempel er hvordan størstedelen av de lesbiske kvinnene i serien, som også er de fleste skeive karakterene, tilhører en undergruppe av de tidligere nevnte kvinnelige magiutøverne. I denne undergruppen vier kvinnene sine liv til å jakte ned menn som kan bruke magi, siden mennene kommer til å bli gale og potensielt gjøre stor skade på seg selv og andre, og til tross for oppgavens viktige natur blir de aller fleste av disse kvinnene portrettert som onde mannehater. De er ikke lesbiske fordi det er deres naturlige legning, men fordi kvinner er det eneste som er igjen når menn ikke er et alternativ.⁷³ En av de viktigste karakterene som åpent portretteres som lesbisk, er Galina, en del av denne undergruppen. Det hjelper ikke på seriens portrettering av skeive at hun ikke bare er en mannehater, men også en av seriens mest sosiopatiske antagonister, med en tydelig sadistisk side. Her kan jeg nevne at det voldelige og det dystre i hennes karakter, som i så mange andre karakterer på begge sider av verkets konflikt, er et eksempel på den medievalismetypen Eco kalte den barbariske middelalderen. Det er forestillingen av middelalderen som en mørk, lovløs og voldelig tid.

Et annet eksempel på kritikkverdig presentasjon av skeive er hvordan de unge kvinnene som trenes opp til å bli magiutøvere, gjerne finner sammen i lesbiske forhold når de trenger trøst, men kun så lenge de ikke har tilgang på menn. Så snart de er ferdig utlærte, virker det som om de fleste naturlig går videre til mer voksne, heterofile forhold. Serien portretterer det å være skeiv ikke som en seksuell legning, men mer som en fase som man vokser seg ut av.⁷⁴ Moiraine og Sivan hadde et lesbisk forhold da de trente magi sammen, men det tok slutt så snart de var utlærte og dro hver til sitt, uten at noen av partene uttrykte sorg over dette. Det var snarere en naturlig utvikling av vennskapet deres, som deretter utviklet seg videre rent platonisk. Det finnes kvinner som ønsker å fortsette det lesbiske forholdet, som for eksempel den tidligere nevnte Galina, men det er uvanlig. Galinas tidligere partner Tarna følte også at de hadde vokst ut av det, og avviste forsøkene hennes på å opprettholde forholdet.

En interessant detalj er at alle de skeive karakterene Jordan presenterer, er lesbiske kvinner. Seriens to åpne homofile menn, Baldhere og Algarin, blir ikke introdusert som dette

⁷³ Ashkenazi, 2020

⁷⁴ Ashkenazi, 2020

før i løpet av de siste tre bøkene, de som ble skrevet av Sanderson etter Jordans tidlige bortgang. Kan det ha noe med aidsbølgen som på 80-tallet fikk så mange til å bli skeptiske til homofile menn? Det er noe jeg bare kan spekulere på.

Halvgudene kom ut tjue år etter *Tidshjulet* igjen. Som i *Ringenes herre* er det er få forhold som eksplisitt nevnes, og de er alle heterofile, og som i *Ringenes herre* er ikke temaet skeiv noe som nevnes. Holsve fortalte derimot at hun så for seg Hyden og Grell, to av de mannlige karakterene i serien, som et homofilt par, uten at dette er noe som kommer frem i bøkene. Det blir skrevet at de er gode venner som alltid blir sett sammen, men et forhold utover dette må leseren selv tolke. Som med kvinnesyn mente Holsve også her at hun nå har fått en ny oppfattelse av representasjon, og at hun ville gjort det annerledes i dag. «Hadde det vært i dag, så ville de jo bare sagt det.»⁷⁵

Vennskap og homofili – tolkning i etterkant

Fantasy er en historiebrukskategori som trekker ut ønskede forestillinger fra middelalderen for å skape et verk. Den materialhistoriske dimensjonen henter åpenbart sin inspirasjon fra middelalderen, mens den mentalitetshistoriske dimensjonen heller kommer fra forfatterens samtid. Som Eco skrev, er det ikke nødvendigvis den historiske perioden som er interessant, det er fortellingene som skapes om den i etterkant. Det gjør at lesere i ettertid ikke tolker karakterens mentalitet basert på mentaliteten som eksisterte i middelalderen, men heller den som eksisterte i forfatterens samtid, eller leserens egen samtid. *Ringenes herre* er ikke spesielt gammel i historisk sammenheng, men det er likevel mye som har skjedd siden bøkene kom ut for første gang, og de blir i dag gjerne tolket fra et mer moderne perspektiv. Noen av karakterene i verket har derfor i nyere tid blitt tolket som skeive, selv om det neppe var Tolkiens intensjon.

I løpet av livet var Tolkien mye i mannsdominerte miljøer, som skolen, universitetet og puben, og han la dermed stor vekt på nært vennskap mellom menn. Det samme gjaldt da han var i skyttergravene under første verdenskrig, der det var forventet at soldatene skulle forme nære vennskap, så de på den måten skulle føle at de sloss for sine kamerater og få en øket krigsmoral. Nære vennskap mellom menn er derfor et gjennomgående tema i *Ringenes herre*, uten at de er noe mer enn nettopp det, nære vennskap. Da temaet homofili deretter ble mer vanlig i samfunnet, begynte det å bli satt spørsmålsteget ved disse vennskapene. Homofili ble i stadig større grad sett på som en egenskap heller enn en syndig handling, og det begynte

⁷⁵ Holsve, 2023, s. 15

å bli vanligere å tro at nære vennskap mellom menn ville lede til homofili. Flere av karakterene, særlig de to hobbitene Frodo og Sam på grunn av deres interaksjoner og nære vennskap på sin ensomme reise, blir i dag av mange tolket som homofile, til tross for at det neppe kan ha vært Tolkiens intensjon.⁷⁶ Når Holsve beskrev to mannlige karakterer som nære venner seksti år senere, derimot, ønsket hun at leseren skulle tolke dem som homofile. Og ti år etter det igjen, har forfatteren selv sagt at hun ville gjort forholdet tydeligere.⁷⁷

Hva slags middelalder?

Fantasy er et eksempel på medievalisme, det er en historiebrukskategori som ser på middelalderen og trekker ut de ønskede fortellingene, for deretter å bruke dette til å skape et produkt. Hvilken av Ecos middelaldere er det som preger fantasylitteraturens historiebruk? For, som Eco skrev: «before rejoicing or grieving over a return of the Middle Ages, we have the moral and cultural duty of spelling out what kind of Middle Ages we are talking about.»

Som jeg har sett på gjennom teksten, vil jeg her argumentere for at den mest treffende medievalismetypen er den Eco kaller middelalderen som påskudd. I dette nostalgiske tilbakeblikket er det ikke selve den historiske perioden som er interessant, men snarere ideen om den, konseptet middelalder.⁷⁸ Ecos eksempler for å forklare denne formen for middelalder er alle satt i denne primærverdenens historiske fortid, den historiske romanen, men jeg vil hevde at også fantasy i sin egen sekundærverden faller innunder denne kategorien. Fantasy er ikke et forsøk på å skrive middelalderhistorie. Fantasy bruker middelalderen til å gi universet troverdighet, så det skal føles utfyllt og virkelig til tross for at alt, fra universet historien er satt til, til karakterene den handler om, er fiktivt. Forfatteren kan trekke frem de elementene hen ønsker fra middelalderen, og la andre ligge. Det er primært den materialhistoriske dimensjonen, det fysiske, som kommer fra middelalderen. Den mentalitetshistoriske dimensjonen, karakterens tanker, er heller hentet fra forfatterens egen samtid.

Middelalderen som påskudd er den av Ecos middelaldere jeg mener er den mest representerte i fantasy, men det er også andre av dem som passer overens med hvordan fantasy benytter seg av middelalderen. En av dem er Ecos tredje middelalder, den han kaller middelalderen som en barbarisk tid, der vold er en naturlig del av samfunnet. Krig er et gjennomgående tema i mange fantasybøker, og både fysisk og mental tortur blir ofte beskrevet i stor detalj. Mye av karakterens mentalitet er kanskje hentet fra forfatterens samtid,

⁷⁶ Craig, 2001, s. 15

⁷⁷ Holsve, 2023, s. 15

⁷⁸ Eco, 1985, s. 68-69

men særlig skurkene har ofte et syn på menneskerettigheter som virker mer middelaldersk. Dette er synlig i alle tre verkene jeg har sett på. En annen av Ecos middelaldere man kan finne eksempler på, er endetidsmiddelalderen, den som bygger på vår grunnleggende følelse av død og undergang. Et vanlig tema i fantasy er kampen mellom det gode og det onde, gjerne der det onde blir representert som en destruktiv kraft som kommer til å ødelegge verden om heltene ikke klarer å stanse den. Dette er ikke så relevant i *Halvgudene*, men i begge de to andre slåss de i en krig med verdens skjebne som innsats. Så selv om det er middelalderen som påskudd som best passer med fantasysjangeren som helhet, finner man eksempler på at også andre forestillinger om middelalderen er tatt i bruk.

Avslutning

Så, hvilken middelalder preger fantasy litteraturens historiebruk? I denne oppgaven har jeg sett på hvordan fantasyforfatteren er en medievalistisk historiebruker, som trekker ut de ønskede forestillingene fra middelalderen for å skape et fiktivt produkt. Gjennom å se på hvordan tre fantasyverk fra de siste sytti årene portretterer ulike mentaliteter rundt kjønn, har jeg prøvd å finne ut hvilken av Umberto Ecos ti medievalismetyper som gjør seg mest gjeldende. Konklusjonen min er at selv om en kan se tegn til flere av dem, er det middelalderen som påskudd som er den mest fremtredende. Så neste gang jeg åpner en fantasybok og studerer kartet over den fiktive sekundærverdenen, kan jeg vite at selv om verdenen kan minne om den europeiske middelalderen, er forestillingen om middelalder i realiteten mest sannsynlig en scene for karakterer med mentalitet fra forfatterens egen samtid.

Kildeliste

Holsve, M. M. H. (2011-2013). *Halvgudene*. Cappelen Damm.

Jordan, R., & Sanderson, B. (1996-2007). *Tidshjulet* bok 1-11. Tiden norsk forlag. De tre siste bøkene er per 2023 ikke blitt oversatt fra engelsk (2009-2013).

Tolkien, J. R. R. (1973-1975). *Ringenes Herre*. Tiden norsk forlag.

Litteraturliste

Aavitsland, K. B. (2006). «Middelalder og norsk identitet. Litterære og visuelle eksempler på norsk medieevalisme.» *Kunsthistorisk tidsskrift*, vol 75/1, s. 38-49.

Ashkenazi, O. (25.7.2020). *Six Sexist Themes From the Early Wheel of Time Books*.

Mythcreants. <https://mythcreants.com/blog/six-sexist-themes-from-the-early-wheel-of-time-books/>

Bagge, S. (2020). *Europa tar form: år 300 til 1350*. (3. utgave). Cappelen Damm Akademisk.

Behind the Name. (uten årstall). *Tolkien's Characters*.

<https://www.behindthename.com/namesakes/list/tolkien/gender>

Bøe, J., B. (2011). «Hvordan bør historien fortelles?» *Heimen*, bind 48, s. ??-??

Carpenter, H. (2000). *J. R. R. Tolkien: En biografi*. (P. Malde, overs.) Tiden Norsk Forlag.

(Opprinnelig utgitt på engelsk i 1977). Tilgjengelig digitalt:

<https://www.nb.no/items/45cb09578f86aab8819de75d632a1c9e?page=0&searchText=j%20r%20tolkien%20en%20biografi> [10.5.2023]

Carpenter, H., & Tolkien, C. (red.) (1981). *The Letters of J. R. R. Tolkien*. George Allen &

Unwin. Tilgjengelig digitalt: [https://bibliothecaveneficae.com/wp-](https://bibliothecaveneficae.com/wp-content/uploads/2021/01/the_letters_of_j.rrtolkien.pdf)

[content/uploads/2021/01/the_letters_of_j.rrtolkien.pdf](https://bibliothecaveneficae.com/wp-content/uploads/2021/01/the_letters_of_j.rrtolkien.pdf) [10.5.2023]

Craig, D. M. (Januar 2001). "Queer lodgings": gender and sexuality in "The Lord of the Rings". *Mallorn: The Journal of the Tolkien Society*, No. 38 (January 2001), s. 11-18.

<https://www.jstor.org/stable/45321703?sid=primo&seq=1> [10.5.2023]

Eco, U. (1985). *Travels in hyperreality*. (William Weaver, overs.) Picador.

Ekman, S. (19.2.2013). *Here Be Dragons: Exploring Fantasy Maps and Settings*. Wesleyan University Press. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/hogskbergen-ebooks/reader.action?docID=1138146> [10.5.2023]

Enright, N. (1.1.2007). «Tolkien's females and the defining of power.» *Renascence*. Winter 2007, Vol. 59 Issue 2, s. 93-108.

Folkenborg, H. R. (2018). *Én fortid – mange fortellinger: introduksjon til historiebruk*. Cappelen Damm Akademisk.

Grove, K., & Heiret, J. (2020). *Å arbeide med munnlege kjelder*. I Melve, L., & Ryymin, T. (red.), *Historikerens arbeidsmåter* (s.122-147) Universitetsforlaget.

Holst, C. (2017). *Hva er feminisme*. (2. utg.) Universitetsforlaget.

James, E. (2012). *Tolkien, Lewis and the explosion of genre fantasy*. I James, E., & Mendlesohn, F. (red.) *The Cambridge Companion to Fantasy Literature* (s. 62-78) Cambridge University Press.

James, E., & Mendlesohn, F. (2012). *Introduction*. I James, E., & Mendlesohn, F. (red.) *The Cambridge Companion to Fantasy Literature* (s. 1-4) Cambridge University Press.

Johansen, H. M. (2019). *Skeive linjer i norsk historie: frå norrøn tid til i dag*. Samlaget.

Jordans, R. *Dragonmount*. <https://dragonmount.com/blogs/blog/4-robert-jordans-blog/> [10.5.2023]

Knutsen, P. (2011). «Historiker eller romanforfatter?: Noen synspunkter på forholdet mellom historie og diktning.» *Historisk tidsskrift, bind 91*, s. 95-104.

Marimoenholsve.com. (uten årstall). *Hvem er Mari?* <https://www.marimoenholsve.com/om-mari> [10.5.2023]

Melve, L. (2016). *Hva er middelalderen*. Universitetsforlaget.

Melve, L. (2020). *Å arbeide komparativt*. I Melve, L., & Ryymin, T. (red.), *Historikerens arbeidsmåter* (s.70-91) Universitetsforlaget.

Ås, B. (2008). *Kvinner i alle land ...: håndbok i frigjøring*. (2. utgave). Aschehoug.

Utrykte kilder

Samtale med Mari Moen Holsve (8.2.2023). Den transkriberte samtalen ligger vedlagt.

Samtale med Mari Moen Holsve

Transkribering av samtale mellom Mari Moen Holsve (M) og Elise Vonen (E), holdt på Zoom den 8. februar 2023, klokken 11.15-12.00. Ord som «eh» er kuttet ut av praktiske årsaker.

E: Sånn! For å begynne så kan jeg jo presentere bacheloroppgaven min.

M: Mhm.

E: Jeg har lest hele mitt liv. Fantasy er det jeg alltid har gått til, og etter at jeg selv begynte å studere historie, så har det begynt å slå meg hvor likt man ser denne ideen om en middelalder i et fantasyunivers. Altså, om det så er Tiladnen eller Ringenes Herre eller, ja en hvilken som helst annen historie hvor man gjerne åpner første side og så er det et kart av et fiktivt univers, og det er overnaturlige elementer, man møter kanskje drager eller andre vesener, man har magi og man har ting man -. Så det er ikke historie, det er ikke forsøk på å skape historie, det er ikke engang et forsøk på å skape historisk fantasy, men det er likevel noe med det som gjør at det er middelalderliknende, det jeg kaller en illusjon av middelalder.

M: Mhm.

E: Og nå er jo du en som faktisk har skrevet en slik middelalderliknende fantasy.

M: Mhm.

E: Veldig hyggelig at du tar deg tid, det er ikke veldig mange som har den innsikten du sitter på, så -

M: Det er bare koselig, det er superhyggelig.

E: Så, for å begynne med, har du bare – har du noen tanker? Forholdt du deg til noen gang til den historiske middelalderen når du skrev?

M: Jeg tenkte da du spurte, og så da jeg fikk litt oversikt, så tenkte jeg litt over det, og jeg må bare være dønn ærlig med deg, for dette synes jeg er litt sånn gøy og sjarmerende på en måte også, fordi det er jo ti pluss år siden jeg skrev den første Halvgudene-boka, og det er mer enn det siden jeg lagde Tiladnen, fordi jeg lagde Tiladnen da jeg gikk på videregående.

E: Ja.

M: Så det bærer preg av at jeg har vært yngre da jeg har gjort det og kanskje ikke hatt hele tiden en sånn kjempebevissthet rundt det annet enn at dette er sånn fantasy skal være. De store heltene mine skaper disse universene på den måten. Tolkien gjorde det, T. H. White – som jeg elsket når jeg leste Once and Future King som var liksom sånn -. Så det var sånn, jeg skulle bli forfatter, jeg skulle bli fantasyforfatter, og det skulle være sånn.

E: Ja.

M: Så sånn sett var bevisstheten der, men store mengder research for å vurdere hvordan er det i middelalderen vs hvordan skal det være hos meg, i veldig varierende grad, må jeg innrømme at jeg gjorde det. Og det var litt sånn, jeg tenkte tilbake på det i forkant av dette og tenkte at det hadde jeg nok ikke en sånn kjempestor bevissthet rundt. Utover at det skulle være typisk fantasy-univers.

E: Ja. Og typisk fantasy-univers,

M: Mhm.

E: Hvor er det, bare det å ha lest fantasy som ga deg denne ideen?

M: Ja. Mye, mye T. H. White og Ringenes Herre,

E: Ja.

M: Som var bibelen, det var sånn man skulle gjøre det,

E: Ja.

M: Sånn skal fantasy være. Mer enn Narnia, for eksempel, jeg syntes ikke Narnia var – jeg likte jo Narnia veldig godt, men jeg syntes ikke Narnia hadde et tydelig nok univers for meg i forhold til disse tingene, så det ble liksom – det var vanskelig å legge til – jeg så ikke noe samfunnsstruktur i Narnia, jeg så ikke noe – det var litt mer sånn eventyraktig.

E: Ja. Det er det jo, ja.

M: Ja, ikke sant, så det var liksom ikke – det syntes jeg var for vagt, så det måtte være nærmere sånn som Ringenes Herre gjorde det.

E: Ja.

M: Men det var nok det som var liksom – jeg var ENORMT fan av Ringens Herre. Så det er nok derfor, ja.

E: Ja. Ja, det er jo spennende at du har hatt den inngangen til det. Og en ting som gjør særlig Halvgudene veldig relevant, det er det at de faktisk kommer fra Oslo.

M: Mhm.

E: Og det gjør at de kan bruke terminologi, og de kan bruke sammenlikninger,

M: Mhm.

E: Som noen som er historie satt i en ren fantasyverden ikke kunne forstått, bare for eksempel det at de snakker om «løs kanon på dekk». Dimyne bruker på et punkt uttrykket «løs kanon på dekk», og det er sånn ingenting i resten av Tiladnen har bevist eksistensen av hverken krutt eller kanoner.

M: Ja, hehe.

E: Og det at de snakker om å «vinne på walkover». Så

M: Ja, hehehe.

E: Så bare hadde du noe forhold til, bevisst forhold til, ja, disse type tingene?

M: Ja. Det der, spesifikt, var jeg veldig opptatt av, fordi, på tross av min kjærlighet for Ringenes Herre og kjærlighet for fantasy, så har jeg nok – jeg er en utålmodig leser,

E: Ja.

M: Så jeg vil, jeg kan kjenne meg veldig igjen i liksom sånn debatten i dag om lesing og liksom sånn at det er – så jeg ville at det skulle føles tilgjengelig. Og hvis du kan observere Tiladnen gjennom blikket til en 13-åring, så får du en helt annen, et mye lettere utgangspunkt, du kan være med inn på en helt annen måte. Trigg kan spørre hvorfor det ikke finnes paraply der, og så kan vi le litt av det.

E: Ja.

M: Mens – Halvgudene er jo tredje boka fra Tiladnen, og de to første bøkene som er skrevet fra Tiladnen er jo high fantasy

E: Ja. Jeg har lest de også, men akkurat dette er grunnen til at jeg tok Halvgudene og ikke Skjelka-agenten eller Rasp. Mhm.

M: Ja! Og de har en annen – det er en seighet i å komme inn i universet når du ikke har med et perspektiv vi kjenner til.

E: Ja.

M: Så for meg var det veldig viktig å kunne se det gjennom øynene til noen vi kan relatere oss til, og komme med de observasjonene, og også gjøre litt humor ut av det. For det kan være seigt å bli kjent med et fantasyunivers på egen hånd.

E: Ja.

M: Så det var veldig, det var veldig med vilje, at jeg ville gjør det lett å komme inn.

E: Ja. Og da var det dette med tingene de nevner som da er ikke fra Tiladnen, er da bevisste ting som er veldig – da enten er veldig moderne eller mer moderne enn det universet det er satt i.

M: Mhm. Og også litt sånn, jeg var nok litt sånn opptatt av at det skulle ha litt humoristisk effekt også.

E: Ja.

M: At det skulle være – altså, at det er hylleplater fra Ikea, liksom, det kunne jo vært mye forskjellig, men det er morsommere, da.

E: Ja, ja, ja.

M: Og det er samme grunn til at jeg plasserer Rasp i Oslo på et tidspunkt og, for å få den der brytningen, som blir veldig, veldig gøy.

E: Ja.

M: Jeg liker nok litt sånn ting.

E: Ja. Og akkurat dette med Oslo-turen er jo også veldig interessant, for da kommenterer Briskir, eller han tenker det vel, at det kommer til å se ut som om de hadde rømt fra et mid – fra en middelalderfestival. Som,

M: Hehe.

E: Man får – Jeg har lest disse bøkene ganske grundig i løpet av den siste uken. Jeg lest – jeg har ikke lest den siden 2013 eller et eller annet sånt, og så leste jeg dem nå igjen, og,

M: Veldig koselig, forresten.

Latter fra begge

E: Religiøst, jeg satt og tok notater, det var som å lese en historisk pensumbok

M: Ååå, veldig koselig

Latter fra begge

E: Og, jo, da kommenterer de på – det er veldig lite beskrivelser av klær.

M: Ja.

E: De blir beskrevet som gammeldagse på et punkt, de kommer til Tiladnen første gang og møter Askil, og de sier at klærne hans er «enkle og gammeldagse».

M: Mhm.

E: Veldig sånn – det er et veldig vidt begrep, de blir beskrevet som skjorter og kjoler og bukser, de har på seg jakker,

M: Mhm.

E: Ramne blir på et punkt beskrevet med en «karakteristisk, burgunderrød frakk». Det er jo klesartikler vi kjenner igjen, men samtidig så er det da åpenbart – i måten de beskriver det på, så klarer man å få et ganske tydelig bilde –

M: Mhm.

E: Igjen, på grunn av dette med middelalder og gammeldags.

M: Mhm.

E: Ja, hadde du noen – hvordan så du klærne for deg, da, da du skrev, eller ja, hadde du noe forhold til det?

M: Det er - ja, og det er to sider ved det, det ene er nok at jeg har hatt litt sånn beef med – dette er jo fullstendig preferanse – men jeg leste veldig, veldig mye fanficton på videregående, alltid elsket fanfiction,

E: Ja.

M: Og jeg hadde kjempeproblemer med det, liksom det avsnittet om kjolen til Hermione. Jeg er helt uinteressert i den kjolen, jeg driter i den kjolen. For meg var det sånn dette – jeg syntes

ikke det var så relevant, jeg syntes det hold – for meg var det sånn, det holder. Og jeg er en sånn som kjeder meg av lange klesbeskrivelser.

E: Ja.

M: Så det var en sånn subjektiv vurdering for min del. I denne boka synes ikke jeg det er så viktig, og jeg selv mener det kan være veldig kjedelig, med mindre det kan være relevant for handlingen, og i dette tilfellet så er det jo – de er praktisk kledd, dette er jo ikke klær som skal definere kjønnsroller på noen som helst måte,

E: Ja.

M: Eller, eller status for den saks skyld, for det er veldig lite, det er ikke, du har jo ikke noe aristokrati eller noe sånt, ikke sant. Så,

E: Absolutt.

M: Så jeg syntes det var ganske irrelevant å gå i dybden på klærne. Men det er vel sånn elementer – jeg husker ikke helt, men det er vel elementer at det er nevnt at det er skinn i iblant og litt sånne type ting for å bare peke det i en viss retning.

E: Ja.

M: Ja.

E: Det er det.

M: Men jeg var litt opptatt av at jeg synes det er kjedelig å lese.

E: Ja.

M: Så jeg hadde ikke lyst til at det skulle være et bremsepunkt.

E: Men det er jo veldig spennende, dette med at det liksom er forfatterens foretrukne måter å beskrive klærne på som endrer – som åpenbart bestemmer hvordan det skjer.

M: Ja, og det går nok igjen hos meg at jeg er opptatt av hva var det jeg syntes var kjedelig.

E: Ja.

M: For jeg vet at det er så fort at assosiasjoner til lesing kan være kjedelig. Og jeg er så imot det, og det betyr jo ikke at alt skal være det, men jeg tror at fordi at jeg skriver så – jeg skriver så handlings, så actionpreget uansett, så det er den leseren jeg appellerer veldig til, og det er den leseren jeg er selv.

E: Ja.

M: Så da kommer det mye av seg selv fordi det jeg også bryr meg om når jeg leser.

J: Ja.

M: Mhm.

E: Og du nevnte dette med at det er ikke noe aristokrati, som du nevnte,

M: Mhm.

E: Og det gjør at det er – det virker som om, med unntak av noen rike mennesker, så virker det som om de fleste er relativt bondestand.

M: Mhm.

E: Som også jo preger, er en, bevisst eller ubevisst, en ganske middelaldersk korrekt tankegang, at de fleste i samfunnet er ganske fattige, og de snakker om – hovedpersonene er jo åpenbart involvert i dette opprøret, de har Trysfelderne og de som driver med det, men det nevnes også at dette her var bare vanlige tiladninger.

M: Mhm.

E: Dette var de som gikk gjennom livene sine uten å tenke så mye over annet enn hvordan de skulle overleve.

M: Ja.

E: Det er jo veldig spennende å tenke på. Ja.

M: Ja, og du har jo noen få unntak med liksom større typ arvegods sånn som familien til Askil har og Frytilgor,

E: Ja.

M: Som er en – men de er ganske – det er et unntak. Og det er jo ikke – det er jo et samfunn med veldig lite på en måte jakt etter hierarki og materialisme på den måte, det er veldig lite – jeg tenkte litt på det når jeg skulle reflektere over det her i forkant – det er jo lite fokus på liksom science

E: Ja.

M: Videreutvikling av ikke sant, kunnskap, apropos vet ikke noe om hva fins bortenfor dette, verdensrommet, something, det er – og det er jo liksom i strid med den jeg er i dag men de er jo lite nysgjerrige på mange måter, ikke sant,

E: Ja. De bryr seg ikke om hva som er utenfor øygruppen heller,

M: Nei.

E: Det er aldri noe fokus på å reise vestover eller, ja, noen andre steder.

M: Ikke sant, det er mindretall som ville vært nysgjerrige på det i så fall, så sånn sett også liksom, matcher litt med den der ideen om den gjengse middelalderborger fra bondestanden som er sånn «jo, det er meg og mitt og mine, og vi skal ha mat og vi skal ha helsa vår.»

E: Ja.

M: Litt sånn, det er det det er plass til, på en måte. Så, ja, hvor – et element på dette også, er at hvis du legger inn sånne ting i en historie som handler om noe annet, så blir det jo komplisert.

E: Ja.

M: Det er noe da – ikke sant, det er veldig sånn, forlagene er veldig nøye på, redaktørene er veldig nøye på liksom – særlig i fantasy, fordi veldig mange fantasyforfattere, eller, liksom aspiring fantasyforfattere, har jo sånn 5-6 siders utredning om universet deres, ikke sant, lange sånne – fordi de er så glad i universet sitt,

E: Mhm.

M: Og så er forlagsforfatteren sånn dette er jo ikke relevant for historien du vil fortelle.

E: Ja.

M: Så det er også noe om hva er det som er hensiktsmessig å vise i denne konteksten.

E: Ja.

M: Som også er et element av det.

E: Ja, man får jo vite littegranne om myndighetene, men det er veldig lite,

M: Mhm.

E: Det eneste er at hver øy styrer seg selv, og det er egentlig stort sett det man får høre, man – unntatt fandene så møter man aldri noe bystyre, man – det er helt på slutten av tredje, da sier de at når Forbundet var slått, da begynte øyene å lage lover som kom, som handlet om rasisme.

M: Mhm,

E: Men ellers så er det en veldig liten, en veldig lite involvert del i livene deres.

M: Ja, de er jo nesten – de er jo egentlig ikke-eksi- – ikke synlige i det hele tatt,

E: Ja.

M: Gjennom en veldig stor og dramatisk situasjon.

E: Ja.

M: Og det er godt spørsmål jeg ikke har et godt svar på. Som jeg – det tror jeg er en konsekvens av at dette er et univers som er utviklet – selv om jeg var – det er jo litt flaut på en måte, for jeg har vært veldig politisk aktiv og jeg har vært veldig sånn samfunnsengasjert men – jeg reflekterte nok ikke så mye over det i og med at jeg tenkte at hele poenget er jo liksom at – at dette er jo litt passivt – fordi at det har blitt fordelt mellom øyene og det har blitt et litt passivt styresett, det er litt sovende, tikker og går littegrann,

E: Ja.

M: Det er lite, ikke sant, det er lite fokus på nettopp det der med – det er jo ikke noe makt fra noen – ikke nå lenger – noe makt fra noen type religion sånn som kirken har vært og sånn, ikke sant, det er veldig lite av det, det er lite maktstrukturer,

E: Ja.

M: Noe som betyr at det er lite regulering av det – ikke sant, innhenting av skatt, alle disse tingene, det løses veldig lokalt, veldig mye av det, som er grunnen til at jeg tror det er ganske destruktureert i forhold til de liksom offisielle samfunnsstrukturene.

E: Ja.

M: Er nok ganske sånn lite funksjonelle på det tidspunktet.

E: Ja.

M: Mhm.

E: Også det med –

M: Noe som gjør det problematisk, da, når det kommer en sånn gærning, ikke sant,

E: Ja, ja, ja.

M: Som – ja – som ingen har noen strukturer til å stoppe. Ja.

E: Også det at mangelen på religion, og mangelen på tilsynelatende konflikt i det hele tatt – utover dette mellom Forbundet og Trysfelderne – det gjør at krigføring, det er jo ekstremt underutviklet.

M: Mhm. Ja.

E: De har – Askil har en borg, og den beskrives sånn som man ser for seg en middelalderborg ser ut: Med tårn, den har murer, den har kanskje – den har en borggård, fangekjeller og så videre.

M: Mhm.

E: Men likevel så forklarer de, i tredje boken når det står en krig ved borgen, at den var ikke først og fremst laget for å være et forsvar.

M: Mhm, mhm.

E: Og når de kommer til Haladnir i begynnelsen av første boka, så kommenterer – eller tenker – Dimyne på at byen har mur, men ikke port, og at det så ut som det var lenge siden den hadde,

M: Mhm.

E: Den hadde blitt forsvart. Briskir kommer fra Oslo uten noe som helst våpenerfaring, reiser til Tiladnen, og blir, etter to ukers trening, regnet for å være dyktig med sverd.

M: Hehehe.

E: Så det er jo åpenbart en, en, en, en, ide her om at krigføring og våpenbruk og sånne ting er en sjeldenhet, at det er en – ja.

M: Ja. Og fra langt tilbake – altså det har – i, på en måte, backstoryen som har eksistert i hodet mitt, dette er jo mange år siden jeg har tenkt på, men jeg har jo – Tiladnen var jo ganske stort for meg i perioder da jeg var i tidlig tjuårene og sånn, og jeg skrev jo også et

helt annet manus derfra etter Skjelka-agenten som ikke ble gitt ut, som foregår veldig veldig lenge før,

E: Å ja!

M: Som også foregår i borgen til Askil fra – altså da er det sånn – da jeg endte opp med å skrive Halvgudene så er på en måte Askil etterkommerne av dem uten at noen – holdt på å si vet det, men jeg vet det.

E: Å, det er inside information jeg får her, det er veldig spennende.

M: Hehe. Og greia med det er egentlig at det er en mer turbulent Tiladnen som foregår der. Og det er en Tiladnen som har,

E: Ja.

M: Og dette er jo noen hundre år tilbake i tid, og da er det slavehandel, og et helt – på en måte et mye mer fiendtlig univers, og mye mer sånn warlords-aktig per øy, altså mer sånn tilsatte formyndere på hver øy som driver med ganske mye jernhånd mange steder – litt rikere familier, innflytelsesrike – så Askils forfedre bakover fra den historien er en ganske rik og hensynsløs familie. Så der har du noen elementer hvor det på en måte har jobbet seg opp til ikke krig, men konflikt i form av at du må ha en mur, og du må ha forsvar, og du må ha – der er det en del konflikt, og det handler blant annet om – en del av den historien handlet jo om et, et slaveopprør som rømte fra kjelleren i borgen til Askil. Så det har eksistert –

E: Ja, det tenkte jeg på, det sto at det var lenge siden Askils familie holdt slaver.

M: Ja.

E: Akkurat den detaljen gjorde bare hele – det ga en litt historie. Men det var spennende.

M: Jeg kan jo i hodet mitt fortsatt veldig, veldig godt den historien om hva som skjer med de og, og, og hvem som – jeg husker ikke hva hun heter nå, men det er jo en hovedperson som forteller denne historien som er – jeg tror hun var opprinnelig, hun blir – hun gifter seg med forfaren til Askil, og hater det ekteskapet og har det helt forferdelig, og det er slaver der og hun synes det er grusomt. Og hun kjører en sånn dobbeltrolle hvor hun klarer å finne en måte å spille to karakterer hvor hun er seg selv, som kona til den rike mannen, og parallelt også en slave, og blir en del av dem og hjelper dem å rømme. Så det var liksom den bakgrunnshistorien. Og det er jo et mye mørkere Tiladnen enn i dag, holdt jeg på å si.

E: Ja.

M: Og det er et Tiladnen hvor de bruker gudene mer som unnskyldning. Sånn som de viser til i Halvguden, at ikke sant, før så brukte de gudene som unnskyldning for å gjøre ting, nå gjør de ikke det lenger,

E: Ja.

M: Men Forbundet gjør det fortsatt.

E: Ja.

M: Så det er en forhistorie der, den bare, den har ikke – apropos det at vi må luke ut ting og ta med det som er relevant, da.

E: Ja.

M: Ja.

E: Si ifra om du noen gang gir ut den boken, jeg ville vært interessert i å lese den, hehe.

M: Ja, den er – det er et langt manus som ligger et eller annet sted.

E: Ja.

M: Hehehe.

E: Nei, men, men, spennende. Også, ja, igjen med våpen, at de har så lite teknologi i forhold til våpenføring,

M: Mhm.

E: Jo da, de har sverd, de har, det nevnes øks en enkelt gang, de har pil og bue, men pil og bue er sjeldent, de har – det eneste de har av beleiringsvåpen er rambukk. De kunne hatt teknologien til å lage trebuche og katapult og stige for den saks skyld, men likevel så er det rambukk de går for.

M: Mhm.

E: Og også dette med våpen. Sverd er jo – var i middelalderen i hvert fall, en veldig vanskelig gjenstand å lage. Det tok mye tid, og det var veldig, veldig dyrt. Så var det en grunn til at du valgte sverd over si den mer historiske korrekte formen med øks, for eksempel?

M: Nei, og i den grad det er – der er vi nok over på et punkt hvor dette er mindre reflektert rundt hva som er gjennomførbart, eller nettopp sånn hva som krever den type arbeid for å lage, og mer sånn de store heltene mine i fantasy, de hadde sverd.

E: Ja.

M: Aragorn har sverd, de har sverd i T. H. White. Det er liksom – og det er noe mer sofistikert over sverd, det ville vært rart for meg å gi Briskir en øks.

E: Ja.

M: Det er mer elegant for ham å bruke sverd, rett og slett. Og så tenker jeg nok at det som er av våpen er rester, det ligger igjen, dette er jo ikke sånn som er produsert nå.

E: Ja.

M: Dette er ting som har blitt tatt vare på i større grad. Og så har nok kanskje Forbundet produsert litt, vil jeg tro.

E: Ja.

M: Men ja. Det er - det er jo et samfunn som på en måte har – Disse konfliktene har jo rustet såpass bort at de er ikke forberedt på konflikt når det kommer og tar dem, heller.

E: Ja. Ja, men, spennende.

M: Hehehe.

E: Særlig, det er veldig,

M: Det er ikke alt jeg har reflektert like mye over før nå.

E: Ja, men det er bare, det er veldig interessant å høre hva det er du faktisk tenkte på,

M: Mhm.

E: Og hva du ikke reflekterte over i det hele tatt.

M: Mhm.

E: Igjen, det er dine tanker rundt dette her som er interessant.

M: Ja, fint, og det er jo en del av dette som går jo på automatikk i forhold til, på en måte, særlig da, hva som var liksom regelen, hvis du skal lage fantasy,

E: Ja.

M: Portalfantasy eller high fantasy – hva har mine helter gjort.

E: Ja.

M: Og lagt meg veldig etter dem, rett og slett.

E: Spennende. Et par ting. Dette med – du nevnte så vidt kjønnsroller.

M: Mhm.

E: Om at klærne ikke skal definere kjønnsroller. Det er på et punkt, så sier – når de skal velge seg tiladniske klær, så velger Briskir seg ut hva han skal gå med, og så velger Dimyne og Trigg hva de skal gå med, og så kommenterer Askil på at han er glad for at ingen av dem valgte kjoler,

M: Mhm.

E: Noe som jo tyder på at det er kvinner som går med kjoler.

M: Mhm.

E: Ganske tydelig tegn, der. Men ellers er det ganske lite kjønnskilning, det er jo et samfunn som har oppnådd så å si 100% likestilling,

M: Mhm.

E: Uten at det er et poeng i historien på noe punkt.

M: Ja.

E: De snakker om Forbundet som kom løpende etter dem, både menn og kvinner, og det er –

M: Ja, og det er interessant det du sier med akkurat den kommentaren til Askil for det er jo, ikke sant, det er lenge siden jeg har kikket på disse bøkene selv, men det var – jeg var kjempeopptatt av likestilling, og at det ikke skulle være et tema engang.

E: Mhm.

M: Så i den grad det, på en måte, det er nesten så jeg er litt misfornøyd med at det lekker gjennom i den scenen en gang, det er nesten så han ikke skulle kommentert det, men i den grad det kan forklares av det jeg vet om Tiladnen, så er det at jo tilbake i tid så har det vært litt mer tradisjonelle kjønnsroller der også, sånn som hun som blir giftet til forfaren til Askil, for eksempel, det er jo ikke frivillig.

E: Ja.

M: Så det er elementer av det i historikken der, men jeg var veldig opptatt av, allerede da jeg – jeg skrev jo Skjelka-agenten, den første, på videregående,

E: Ja.

M: Og da skulle det være, den skulle være – det skulle være – oppleves veldig irrelevant i forhold til kjønn. Og så er det jo sånn at det har gått ti-seksten år siden disse bøkene ble skrevet, så vi har fått en bevissthet – en enda mer bevissthet i hva kjønnslikestilling er nå enn, enn, vi hadde da, jeg trodde jo jeg visste hva det var da, og nå er det – nå er det på en måte skjedd veldig, veldig mye mer.

E: Ja.

M: Det jeg tenkte var et symbol på at her er likestilling den gangen, hadde jeg skrevet det i dag så ville han jo ikke sagt noe om den kjolen. Så det er litt sånn type ting, men, men jeg var for eksempel veldig opptatt av at – de har jo høflig tiltalte til mann og kvinne,

E: Mhm.

M: De har jo thifel og thifage,

E: Mhm.

M: Det er ikke noe skille om noen er gift eller ei.

E: Mhm.

M: Det er bare, det er bare kjønnsbasert, men har ikke noe med om du er gift eller ei å gjøre. Og, prøver jeg å huske hvordan disse reglene er med etternavn, jeg tror det vanlige er at du arver din mors etternavn hvis du er jente og du arver din fars etternavn hvis du er gutt.

E: Ja.

M: Hvis jeg husker det riktig. Som ikke stemmer helt med Rasp fordi hun har arvet tallet til – men de, men fandene regner det annerledes, fandene regner på generasjon, de har jo ikke etternavn.

E: Ja.

M: Så hun er jo generasjon 667, fordi faren hennes var 666.

E: Ja.

M: Så mens – nå er vi på detaljenivå – men i Skjelka-agenten, halvbroren til Rasp har jo navneoppsetningen som er kjønns – eller som er på en måte etter det jeg tenkte var kjønnsnøytralt. Så det var jeg veldig opptatt av.

E: Ja.

M: At det skulle være – Så det eneste jeg kan kjenne på nå når jeg tenkte på det når jeg så du hadde skrevet var at jeg skulle ønske vi hadde litt flere kvinner høyere opp hos tryksfelterne. For det er jo liksom to menn på toppen.

E: Ja.

M: Men, men i hodet mitt så er jo Dimyne den som rykker opp der også, da, etter dette.

E: Ja. Det er jo også dette med at de har – man har tre hovedpersoner, to jenter og en gutt, og de får sine krefter,

M: Mhm.

E: Og da er de to kvinnene som får de fysiske kreftene: hun er sterk og rask og atletisk, og Trigg kan puste ild, og det er veldig sånn fysiske slosseegenskaper, og så kommer Briskir, og jo, han kan få folk til å sovne, men stort sett så er det bare sånn – han er sanndrømt, han trenger ikke å sove, han ser veldig godt,

M: Mhm.

E: Og da jeg leste den boken som 11-12 hva det nå var jeg leste den første gangen, så syntes jeg det var helt fabelaktig, jeg digget det jo.

M: Hehehe.

E: Elsket den boken. Jeg har vokst litt ut av den, det må jeg innrømme, men jeg elsket den da jeg var,

M: Men selvfølgelig. Den er jo skrevet for en målgruppe. Så selvfølgelig – holdt på å si, det trenger du ikke beklage for, hehe.

E: Hehehe.

M: Men ja, det var jo veldig – det var jo veldig med vilje. Og min erfaring er at jeg – i hvert fall når jeg har vært masse på skolebesøk med Halvgudene –

E: Mhm.

M: Gutteleserne har ikke minket i det hele tatt på grunn av det. For det er,

E: Ja, det er jo kjempegøy å vite!

M: Det er kjempefint!

E: Det er spennende!

M: Ja, jeg synes det er helt fantastisk, og, og det er, det som appellerer til dem er jo at det er action, og de er ikke så opptatt av at det er en jente som har disse kreftene. Det eneste jeg kan merke innimellom er at noen av gutta er litt snurt på Briskirs vegne.

E: Ja.

M: Og liksom, kan bli litt sånn, hvorfor fikk ikke gutten noen ting. Og det kan være liksom – jeg er gutt, hvorfor fikk ikke gutten.

E: Ja.

M: Sånn som jenter kan bli hvis jenter ikke fikk, så det er en veldig faire reaksjon, tenker jeg.

E: Ja.

M: Men det er ikke noe sånn, «det er en jentebok»-assosiasjon som gjør at – det var aldri sånn at gutta ikke ville ta i den. Så det synes jeg er veldig gøy.

E: Ja, det, det, er veldig interessant. Moro. Det har jeg ikke tenkt over, engang. Ja.

M: Ja, nei, det er – det var veldig med vilje at det er jentene som får de egenskapene og ikke Briskir.

E: Ja. Samtidig så kan man også se et par steder underbevisst – eller, jeg vet ikke om det er underbevisst – eller, i hvert fall, det er noen steder hvor det er ulike roller, som det at de kommer, også ganske tidlig i første boka, hvor de kommer og så ser de en guttegjeng som står og trener med sverd.

M: Mhm.

E: Men det er denne, «akkurat der var det en guttegjeng, fordi gutter gjerne leker med gutter,

M: Mhm.

E: Men det kunne like gjerne vært en gjeng med jenter.»

M: Mhm.

E: Er den ideen jeg fikk.

M: Ja, fint, og det er nok tanken fra – det er tanken fra mitt sted også,

E: Ja.

M: Og så tror jeg at hadde jeg gjort det i dag, så ville jeg hatt en enda sterke bevissthet rundt det, bare fordi at perspektivet vårt, som vi snakket om i stad, har forskjøvet seg.

E: Ja.

M: Så den gangen var det jo ultra-feministisk,

E: Ja.

M: I dag ville jeg gjort det annerledes.

E: Moro! Jeg må innrømme at jeg gjerne skulle ha hørt Tiladnens syn på homofili, men det er kanskje litt mye å be om i en, i denne boken.

M: Ja, nei, og, og det er jo en, en, igjen, tror jeg liksom, en konsekvens av når den er skrevet.

E: Ja.

M: Fordi – men jeg har jo alltid tenkt at Hyden og er partnere, at de er kjærester.

E: Ja!

M: Det har de alltid vært. Sånn – og det var jo sånn – når moren min hadde lest den, så var det sånn «de er kjærester, er de ikke?». Sånn, ja.

E: Ahh!

M: Men det er jo ikke, det er jo åpent. Sånn, det er liksom, hadde det vært i dag, så ville de jo bare sagt det.

E: Ja.

M: Så – og det var ikke det at jeg tenkte, det kan jeg ikke si, eller, det var bare sånn – altså, når var dette? Dette er tjue elleve, det er tolv år siden,

E: Ja.

M: Jeg skrev den første Halvgudene. Det var – jeg tenkte bare annerledes på det, eller mindre på det, eller litt mindre bevissthet rundt representasjon, da.

E: Ja.

M: Så disse tingene ville jeg jo tenkt – og jeg har jo sånn, selv om det er et kjempeprosjekt, og jeg vet ikke om jeg – så tikker og går fantasyhistorier i bakhodet, selv om jeg skriver skrekk nå, for jeg synes det er så gøy. Og i det universet som ligger der så er det jo helt annet tanke rundt disse tingene, og rundt måten man eventuelt eventuelt beskriver hudfarge på, hvis man beskriver hudfarge, og litt sånne type ting. Så det bare kommer jeg – tenker litt det samme skjedde litt med Harry Potter også, ikke sant, at det er jo – det blir datert på enkelte type sånne ting,

E: Ja

M: Fordi bøkene begynner å bli noen år gamle, og da – da er det ikke, da er det vanskelig å unngå, da, i større eller mindre skala.

E: Ja. Leser man nyere fantasy så er det ofte mer – så blir det ofte mer detaljert beskrevet folks hudfarge,

M: Mhm.

E: Mens i eldre så blir – er det mer antatt at alle som blir beskrevet er hvite, med mindre det er noe annet som blir sagt.

M: Mhm.

E: Også Harry Potter. De få karakteren som møtes, som man møter som er mørkhudede, blir beskrevet at de er det. Alle andre er bare hvite.

M: Ja! De blir jo liksom plukket ut spesifikt. Som liksom, med, med, mørk hudfarge. Så,

E: Ja.

M: Jeg har tenkt at liksom i dag, enten så må man si alles, eller ingens, og det som er vanskelig da er at du fortsatt nok får en del som antar at de er hvite, hvis ikke du beskriver hudfarge.

E: Ja.

M: Så det er vanskelig, det er. Mhm

E: Ja. Jeg gjør det jo selv. Hvis jeg leser en bok, så vil jeg anta at hovedpersonen er hvit. Men det tror jeg har mer med min synspunkt, at jeg antar at de ser ut som meg. Men det kan man også ...

M: Mhm. Ja.

E: Ja! Nå har jeg ti minutter igjen av møtet, fordi jeg har gratis-Zoom, så da, hehehe.

M: Hehehe. Ja! Ja.

E: Så da får jeg utnytte den tiden så godt som mulig, med det siste, egentlig siste temaet jeg tenkte jeg kunne gå inn på.

M: Mhm.

E: Nemlig dette med mat og drikke, som heller ikke blir beskrevet kjempenøye, men det er også den der – igjen, jeg skrev ned alle gangene mat ble nevnt.

M: Hehehe. Gøy, hehehe.

E: Og det er snakk om havregrøt, eggerøre, brød, også mel,

M: Mhm.

E: Poteter, kjøtt, gulrøtter, kylling, grønnsaker, og, så vidt, sjokolade.

M: Ja. Nettopp, mhm.

E: Noe som jo – ja, og i tillegg nevner man jo også vilthjerte, det introduserer jo det. Det syntes jeg var veldig spennende, denne introduksjonen av en enkelt fiktiv matrett,

M: Mhm.

E: Som da blir beskrevet ikke veldig detaljert, bare at den ser ut som en solsikke og krydres og spises med salt og – med salt og pepper, og så nevnes den i – så vidt i begynnelsen av tredje boka, hvor de snakket om maten de hadde, og det var grønnsaker, det var kylling, og det var vilthjerte, og det var – ja. Hadde du et – kan du si noe om mat og drikke, sånn generelt?

M: Hehehe, ja. Og det er nok litt sånn samme som med klær, at det er en nødvendighet, men jeg var ikke så opptatt av det.

E: Mhm.

M: Så, der også kan jeg nok tenke at jeg – jeg er nok ganske sikker på at det var, handlet om å fokusere på det jeg syntes var spennende, og at mat ikke er så spennende. Men at du må forklare, og du må på en måte ta et valg i forhold til hva slags mat som eksisterer, okei, liksom husmannskost-aktig.

E: Ja.

M: Storfe og grønnsaker og poteter har vi, liksom. Den sjokolade-greia, nå er lenge siden, så jeg husker ikke helt, men det er vel en litt sånn spesiell,

E: Ja.

M: Anledning eller situasjon, hvor de liksom, smaker på eller får, og det er liksom litt unikt. Men der har jeg nok, er jeg nok veldig svar skyldig, at å reflektere over hvor – prosessen som skal til for å lage sjokolade, gjorde jeg nok ikke da.

E: Nei.

M: Da var det mer sånn at det skulle være stas, at det liksom «at det hadde de til og med!».

E: Ja.

M: Type, ja. Mens vilthjerte tror jeg var vel et litt sånn inspirert øyeblikk. Det er jo noen sånne øyeblikk innimellom hvor det kommer, hvor det synes, hvor det lekker litt igjennom at jeg likevel får behov for å putte inn, krydre med noe jeg synes er ekstra, sånn som for eksempel er jeg veldig opptatt av at det er mye fikentrær der.

E: Ja.

M: Fordi jeg er glad i fikentrær. Jeg kunne liksom bare stå liksom at det er mye skog, men her er det fikentrær.

E: Ja.

M: Så, så det er nok litt sånne ting, at innimellom så, så kommer det litt sånn spesifikke ting, fordi jeg synes – og jeg tro med vilthjerte? Rett og slett, jeg syntes det var et kult navn.

E: Ja.

M: Jeg likte navnet på retten, jeg ville ha den med, fordi jeg likte navnet på retten. Så,

E: Det er moro.

M: Ja, så det er nok litt sånne ting. Men igjen, så er det nok da litt sånn, lagt meg på et sånt, hva er det – hva kan du tenkte bondsk husmannskost-aktig. Ja, det er nok utgangspunktet for maten. Og som sagt da at jeg synes det er kjedelig å lese intrikate matbeskrivelser.

E: Ja.

M: Mhm.

E: Spennende. Altså, det, i og med at det er en historie som handler om urettferdighet og krig og konflikter, og ikke en, en, en bonde som skal dyrke maten sin og snakke om hvordan det fungerer, og jordsmonnet og hvordan jordbruk fungerer så er det jo åpenbart ikke beskrivelser av det. Men det er også dette med hvordan den likevel ikke introduserer fremtidsrettet, for den saks skyld, mat,

M: Mhm.

E: For å vende tilbake til den historiske elementet av det.

M: Mhm.

E: Det at – jo da, man introduserer mat som er enkel, og som man da kunne ha hatt og – Trigg sammenlikner at hun savner å spise potetgull og Cola,

M: Mhm.

E: Og sjokolademelk og Corn Flakes, som igjen er sånn veldig mat man forbinder med de siste femti årene, så,

M: Mhm. Ja. Ja, og hva var det jeg tenkte på da, jeg hadde en tanke, hva var det. Jo, også litt sånn at, det er jo en bevissthet rundt hvilken aldersgruppe du skriver for, så hvis jeg hadde skrevet fantasy som er ment for voksne, så kan du jo utbrodere på en helt annen måte uten å få den. For en ting er liksom hva jeg synes er kjedelig eller ikke kjedelig, eller, men det er også en veldig tydelig bevissthet rundt hvor gøy er det for en tolvåring.

E: Ja.

M: Og lese detaljerte beskrivelser av matlaging eller av en kjole med søm bak eller whatever, ikke sant. Mens jeg kan jo kose meg med det hvis jeg leser en fantasy-bok for voksne. Ser jo Siri Pettersen har jo et, et annet, en helt annen verden og en helt annen beskrivelse av den verdenen, for det er et eldre publikum, og da kan du også utbrodere de tingene uten at du risikerer å – jeg er jo opptatt av å ikke miste de som kanskje raskt kjeder seg litt når de leser, for eksempel. For du har jo lesere i tolv-tretten årsalderen som kan sluke tekster som Siri Pettersen skriver og det innholdet og kose seg med det. Men jeg er opptatt av å få med meg de som er litt rastløse. At de skal også, liksom, føle at den er for dem.

E: Mhm.

M: Og det har jeg vært opptatt av, egentlig alltid, når jeg har skrevet, så jeg tror det spiller inn ganske mye.

E: Ja.

M: At det skal føles overkommelig å være med, også i handlingen.

E: Ja.

M: Mhm.

E: Spennende. Det er – Du har interessante vinklinger på det, det er ting jeg ikke har tenkt på, det er,

M: Så bra, ja. Hehehe.

E: Hehehe. Det er veldig interessant. Nå burde vi vel egentlig avslutte før tiden løper fra meg, men, og møtet mitt, men helt til slutt, jeg skulle gjerne fått synspunktet til flere, så hvis du kommer på, har du noen andre norske forfattere du kommer på. Du nevnte Siri Pettersen, hun hadde ikke tid.

M: Ja – nei, ikke sant, det vil jeg tro.

E: Jeg sendte melding til henne også, hun sa «Jeg er i prosessen med å fullføre en bok, skjer ikke, jeg hjelper deg gjerne i april.» Ja, okei, topp, det er fullt forståelig. Men har du noen andre du kommer på?

M: Altså, skal det være litteratur, eller kan det være tegneserier også?

E: Oi, det har jeg ikke tenkt på en gang. Jeg har ikke lest så mye tegneserier, så det ...

M: Nei, ikke sant, nei, og grunnen til at jeg spurte er fordi du har jo et par fantasy-tegneserier som er veldig populære nå, blant annet Ragnarok, som er fra vikingtiden.

E: Ja. Men igjen, det faller litt utenfor kategoriene,

M: Ikke sant.

E: Det må være satt i en historisk – i en fiktiv, middelalderliknende setting,

M: Ja.

E: Som for eksempel Ravneringene eller Halvgudene.

M: Hva med – det er jo ikke, hvis du skal ha lest den, så er det jo litt tricky å skulle stupe uti det, men Kristine Tofte har jo skrevet Song for Eirabu.

E: Den har jeg også lest, faktisk!

M: Ja.

E: Godt poeng!

M: Ja, ikke sant, for den er jo – og Kristine er nok – syntes nok det hadde vært spennende, og hun er superfin, veldig koselig.

E: Ja!

M: Kristine er en kandidat, og hun har nok tenkt mye på dette.

E: Ja. Absolutt. Den er jo veldig, den ligger veldig tett opp til norrøne guder og sånn.

M: Ja. Hun er jo ganske grundig i sin stil og også i nynorsken. Flere, skal vi se. Ja, for det er den middelalderkoblingen som jeg ... Vi er ikke så mange norske fantasy-forfattere som har plassert – som jeg kan komme på, i farta i hvert fall.

E: Nei, det var det jeg. Og jeg har lest veldig mye, men jeg kommer ikke på så veldig mange flere jeg heller. Det var Ruben Eliassen, men han har ikke svart meg, han fikk jeg ikke kontakt med, så,

M: Ja ikke sant, Ruben er jo – stemmer, Ruben gjorde jo det.

E: Ja.

M: Det er sant. Tonje gjorde jo ikke det, Tone Almhjell har vel ikke gjort det. For det er vel en sånn drømmeverden. Ja. Nei, jeg skjønner at det har vært litt vanskelig. Det er liksom Siri,

E: Ja, du skjønner hvorfor jeg var så glad for å - for at du faktisk svarte meg. Det er ikke så mange som har muligheten.

M: Veldig hyggelig. Ja, nei, for det er liksom, det er Siri og Kristine jeg kan komme på da som er liksom mulige – for veldig mye av det som skrives, som har blitt skrevet av fantasy, mye norsk fantasy er for barn og ungdom, ofte,

E: Mhm.

M: Det er ikke så mange forlag som gir ut på den måten de gjorde for Kristine og Siri, og sånn, og Siri har jo gitt ut på ungdomsavdelingen også. Men mye av det da er jo sånn low-fantasy i vår tid, ikke sant. Hm. Jeg har en nabo som er litt sånn på krigsstien i dag, hvis du hører en banking så er det han som,

E: Hehehe.

M: Han er rett og slett, han er i krig med noen som bråker her, så han skal bråke tilbake, han fortalte meg det.

E: Hehehe.

M: Helt, helt – I'm serious, Han sa det til meg i stad, for jeg gikk og klagde litt, eller spurte, er det du som, og han var sånn «ja, jeg skal ta de andre. Nå skal de klage på meg.»

E: Hehehe! Smålig, elsker det, hehehe. Men – ja.

M: Vet du hva, hvis jeg kommer på noen i ettetid så sender jeg deg bare en kjapp mail. Hvis jeg kommer på liksom, fort etterpå.

E: Ja!

M: Men det er litt tricky, det der, altså, jeg er enig i det.

E: Ja.

M: Faktisk, ja.

E: Men tusen takk for din tid, da,

M: Bare hyggelig. Gøy å reise litt tilbake.

E: Hvis jeg kommer på noe mer så sender jeg en mail. Og så,

M: Det må du bare gjøre. Lykke til!

E: Tusen takk! Det er veldig spennende, dette her.

M: Mhm!

E: Så, ha da det godt!

M: Ha det fint! Takk for nå!

E: Takk for nå!

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave i historie

SA523-O-1-2023-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	01-05-2023 12:00 CEST	Termin:	2023 VÅR
Sluttdato:	15-05-2023 14:00 CEST	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave		
Flowkode:	203 SA523 3 O-1 2023 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Naun:	Elise Vonen
Kandidatnr.:	248
HVL-id:	592736@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	8091
----------------------	------

Egenerklæring *: Ja

Jeg bekrefter at jeg har Ja registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei